

**SINTEZA OBSERVAȚIILOR
LA
DOCUMENTAȚIA PROCEDURII DE SELECȚIE COMPETITIVĂ ÎN VEDEREA ACORDĂRII
UNOR DREPTURI DE UTILIZARE A FRECVENȚELOR RADIO
ÎN BENZILE DE 800 MHz, 2600 MHz și 3400-3600 MHz**

Perioada de consultare pentru documentația procedurii de selecție competitive în vederea acordării unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 800 MHz, 2600 MHz și 3400-3600 MHz, publicată pe pagina de internet a Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (*ANCOM sau Autoritatea*) în data de 1 iulie 2021, s-a împlinit astfel:

- a) în data de 30 iulie 2021, pentru proiectul de hotărâre a Guvernului privind stabilirea cuantumului valorii minime a taxei de licență pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio, precum și a condițiilor de plată a taxei de licență;
- b) în data de 13 august 2021, pentru proiectul Deciziei privind procedura de selecție pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio și proiectul Caietului de sarcini pentru organizarea procedurii de selecție competitive în vederea acordării unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 800 MHz, 2600 MHz și 3400-3600 MHz.

Documentația¹ procedurii de selecție a cuprins mai multe materiale ce au fost supuse procedurii de consultare publică în același timp:

- a) proiectul Caietului de sarcini pentru organizarea procedurii de selecție competitive în vederea acordării unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 800 MHz, 2600 MHz și 3400-3600 MHz;
- b) proiectul Deciziei privind procedura de selecție pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio și expunerea de motive aferentă;
- c) proiectul de hotărâre a Guvernului privind stabilirea cuantumului valorii minime a taxei de licență pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio, precum și a condițiilor de plată a taxei de licență, însoțit de nota de fundamentare aferentă.

Consultarea publică a documentației procedurii de selecție a urmărit informarea, în condiții de transparență, asupra regulilor necesare pentru desfășurarea procedurii de selecție competitive în vederea acordării unor drepturi de utilizare a spectrului radio și colectarea opiniilor părților interesate.

În vederea asigurării transparenței deciziilor sale, în conformitate cu prevederile art. 135 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 140/2012, cu modificările și completările ulterioare, ANCOM are obligația de a publica, pe pagina sa de internet, și un material de sinteză a observațiilor primite în cazul măsurilor adoptate, cu respectarea principiului confidențialității, care va preciza și poziția sa față de aceste observații.

Proiectul de hotărâre a Guvernului privind stabilirea cuantumului valorii minime a taxei de licență pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio, precum și a condițiilor de plată a taxei de licență nu se încadrează în „măsurile adoptate” de către Autoritate, fiind o măsură ce se adoptă de către Guvern. Ca atare, consultarea publică pentru acest proiect se încadrează în

¹ <https://www.ancom.ro/formdata-269-49-415>.

regimul reglementat de Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată. Cu toate acestea, deși prezenta sinteză a observațiilor tratează îndeosebi observațiile ce au legătură cu măsurile ce urmează a fi adoptate de ANCOM, Autoritatea își va preciza poziția sa, printr-un material separat, și față de observațiile ce au ca obiect proiectul de hotărâre a Guvernului privind stabilirea cuantumului valorii minime a taxei de licență pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio, precum și a condițiilor de plată a taxei de licență.

Observații au fost primite din partea a șapte respondenți direct interesați în piața serviciilor de comunicații electronice, din partea a 48 de persoane fizice și din partea a zece asociații.

I. Observații la proiectul de Decizie privind procedura de selecție pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio

- 1) Un respondent consideră oportună derularea unei proceduri de selecție unice pentru acordarea spectrului radio disponibil din toate benzile de frecvențe, noi și existente, în cursul anului următor, conform propunerii inițiale a ANCOM. În opinia sa, față de o licitație distinctă pentru alocarea spectrului existent, pe termen scurt, desfășurarea unei singure licitații pentru acordarea tuturor benzilor de frecvențe are avantajul de a reduce nivelul de incertitudine privind alocarea spectrului pe termen lung, asigurând predictibilitate și vizibilitate pe termen lung asupra dezvoltării rețelelor și oferind astfel operatorilor posibilitatea realizării unor planuri de investiții pe termen lung. Un alt avantaj avut în vedere de respondent este asigurarea alocării blocului de 800 MHz împreună cu banda de 700 MHz, acestea fiind considerate benzi substituibile pentru acoperirea 5G, ceea ce ar permite operatorilor să ia o decizie în cunoștință de cauză cu privire la achiziționarea spectrului pe termen lung.**

Răspunsul ANCOM

Având în vedere intenția ANCOM de a acorda drepturile de utilizare pe termen lung în noile benzi de frecvențe armonizate la nivel european pentru sisteme terestre capabile să furnizeze servicii de comunicații electronice pe suport radio de bandă largă, și anume benzile de 700 MHz, 1500 MHz și 3400-3800 MHz, în conformitate cu principiile prevăzute de Directiva (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2018 de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice, în curs de transpunere în legislația națională, și ținând seama de incertitudinea privind termenul de finalizare a procesului de transpunere, ANCOM a luat decizia de a acorda cu prioritate drepturile de utilizare a spectrului radio disponibil în benzile de 800 MHz, 2600 MHz și 3400-3600 MHz, pentru a permite valorificarea cât mai rapidă a resurselor de spectru rămase nealocate în urma procedurilor de selecție precedente (din anii 2012 și 2015).

Aceste drepturi vor fi acordate pe termen scurt, printr-o procedură de selecție competitivă distinctă, organizată în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 140/2012, cu modificările și completările ulterioare. Perioadele de valabilitate ale drepturilor de utilizare ce urmează a fi acordate în benzile de 800 MHz, 2600 MHz și 3400-3600 MHz au fost stabilite astfel încât să se asigure alinierea datelor de expirare ale drepturilor nou acordate cu cele ale drepturilor deja existente în aceleași benzi de frecvențe, Autoritatea urmărind consolidarea perioadelor de valabilitate pentru toate drepturile acordate în aceeași bandă de frecvențe.

- 2) Un respondent solicită eliminarea plafoanelor de spectru radio din benzile de 800 MHz și 900 MHz, cu argumentul că plafoanele propuse ar putea conduce la acordarea spectrului radio disponibil din banda de 800 MHz la prețul de pornire, fiind astfel limitată artificial obținerea valorii maxime corecte pentru acest bloc. Respondentul consideră, de asemenea, că plafonul propus pentru cantitatea de**

spectru deținută de un operator în benzile de 800 MHz și 900 MHz (2x20 MHz cumulativ) este discriminatoriu și nejustificat, conducând la o alocare directă și anticoncurențială a blocului din banda de 800 MHz către un singur operator.

Răspunsul ANCOM

ANCOM admite că plafonul de 2x20 MHz pentru cantitatea maximă de spectru pe care un operator o poate deține în benzile de 800 MHz și 900 MHz, cumulativ, poate avea ca efect reducerea competiției din cadrul etapei de licitație pentru obținerea blocului disponibil în banda de 800 MHz, însă rolul acestui plafon este acela de a asigura premisele pentru un acces cât mai echilibrat al operatorilor prezenți în piață la spectrul din benzile de 800 MHz și 900 MHz, pe termen scurt (în perioada 01.01.2022 – 05.04.2029), care să permită utilizarea tehnologiei 4G până la momentul adopției semnificative de către utilizatori a terminalelor capabile să utilizeze banda de 700 MHz, având în vedere că majoritatea terminalelor actuale existente la consumatori nu permit efectuarea de trafic de date prin intermediul tehnologiei 4G în banda de 700 MHz. Cu toate că spectrul din banda de 700 MHz permite furnizarea de servicii 5G, adopția lentă a terminalelor 5G poate conduce la dezechilibre concurențiale în piață, în condițiile în care unii operatori ar avea acces și la spectrul din benzile de 800 MHz și 900 MHz și la cel din banda de 700 MHz, iar alți operatori ar avea acces doar la spectrul din banda de 700 MHz, dar nu și la cel din banda de 800 MHz.

Având în vedere aceste argumente, ANCOM consideră oportună menținerea limitei de 2x20 MHz pentru cantitatea de spectru ce poate fi deținută de un operator în benzile de 800 MHz și 900 MHz, aceasta fiind o măsură pentru asigurarea unui echilibru concurențial între operatori în ceea ce privește accesul la spectru, pe termen scurt, până la momentul când benzile de 800 MHz și 700 MHz vor fi complet substituibile prin prisma posibilității de a oferi servicii de date comparabile.

Pe de altă parte, acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio este un proces deschis la care pot participa și operatori ce nu sunt acum prezenți în segmentul comunicațiilor mobile, situație în care raționamentul respondentului nu mai este valid.

- 3) Un alt respondent apreciază că plafoanele propuse pentru cantitățile maxime de spectru ce pot fi deținute de un operator „sunt cam mari”, favorizând astfel, în opinia sa, existența a doar trei operatori pe piață, în loc de patru. Respondentul dă exemplul plafonului pentru spectrul sub 1 GHz, propus a fi aplicat la următoarea procedură de selecție ce va avea ca obiect acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor în banda de 700 MHz, respectiv 2x30 MHz în benzile FDD sub 1 GHz (cumulativ, incluzând spectrul deținut în benzile de 800 MHz și 900 MHz), care, în opinia sa, permite accesul a doar trei operatori la spectrul sub 1 GHz. Un plafon considerat a fi rezonabil este de maximum 2x25 MHz, care ar permite unui al patrulea operator să achiziționeze spectru la un preț rezonabil.**

Răspunsul ANCOM

ANCOM consideră că dinamica competitivă a pieței din România trebuie menținută în contextul securizării investițiilor în rețelele de comunicații mobile de bandă largă, iar pentru creșterea performanțelor și eficienței rețelelor, resursele de spectru de care au nevoie operatorii și pe care le valorizează cel mai mult, ținând seama de modelele de afaceri proprii, sunt un element esențial.

Dat fiind faptul că resursa de spectru FDD sub 1 GHz este limitată la 2x95 MHz, pentru a preveni riscul ca un operator să dețină o cantitate de spectru disproporționat de mare comparativ cu un alt operator, aspect de natură a distorsiona concurența la nivelul pieței, ANCOM a propus limitarea cantității de spectru ce poate fi deținută de un operator în benzile FDD sub 1 GHz la maxim 2x30 MHz, limitare cu care respondenții au fost în principiu de acord.

Acest plafon permite obținerea unei cantități de spectru maxime de 2x30 MHz pentru trei operatori, situație ce poate conduce la deținerea unei cantități de doar 2x5 MHz în spectrul sub 1 GHz pentru unul din cei patru operatori. Acest scenariu este posibil doar dacă cei doi operatori care dețin în prezent câte 2x20 MHz în spectrul sub 1 GHz ar obține la licitația viitoare câte 2x10 MHz în banda de 700 MHz, iar unul din cei doi operatori care dețin în prezent mai puțin de 2x20 MHz ar obține restul de 2x15 MHz (atât cei 2x5 MHz disponibili în banda de 800 MHz cât și toți cei 2x10 MHz rămași în banda de 700 MHz). Este însă puțin probabil ca acest scenariu să se întâmple în realitate, fiind mai degrabă plauzibil un scenariu în care cei doi operatori care dețin mai puțin de 2x20 MHz își adjudecă fiecare cel puțin 2x5 MHz din cei 2x15 MHz. În acest caz, cantitatea cea mai mică pe care un operator ar putea să o dețină în spectrul sub 1 GHz ar fi de 2x10 MHz.

ANCOM este de acord că un operator care nu deține o cantitate suficientă de spectru sub 1 GHz poate fi în dezavantaj competitiv față de operatorii care dețin mai mult spectru, în ceea ce privește costurile pe care le implică implementarea rețelei pentru a asigura acoperirea teritorială la nivel național, însă această stare de fapt nu este de natură să împiedice echilibrarea pozițiilor concurențiale prin mecanisme alternative, cum sunt încheierea de acorduri de roaming național (eventual pe o perioadă limitată) sau de partajare a infrastructurii sau a spectrului cu alți operatori. În orice caz, Autoritatea consideră că doar cantitatea de spectru pe care un operator o deține în spectrul sub 1 GHz nu este singurul factor care determină numărul de operatori ce pot opera cu succes pe o piață concurențială.

Plafonul de spectru propus are rolul de a împiedica cumulum unei cantități de spectru prea mari de către un număr mic de operatori (unul sau doi), care ar putea avea ca efect o distorsionare a concurenței pe piață ce nu poate fi compensată prin mecanisme alternative și mijloace specifice forțelor pieței, și nu pe acela de a asigura rezervarea unei cantități de spectru pentru un anumit operator la prețul de pornire sau o distribuție relativ egală a deținerilor de spectru între operatori. Plafonul de spectru propus are și rolul de a stimula competiția din cadrul etapei de licitație pentru accesul la spectru, fiind cunoscut faptul că o competiție eficientă asigură premisele unei valorificări optime a resursei de spectru radio, întrucât conduce la alocarea acesteia către acei participanți care o valorizează cel mai mult.

Pe de altă parte, plafonul de 2x25 MHz, considerat rezonabil de către respondent, ar permite achiziționarea a doar 2x5 MHz în benzile de 700 MHz și 800 MHz de către fiecare din cei doi operatori care dețin deja câte 2x20 MHz în spectrul sub 1 GHz. Această limitare ar presupune ca, pentru alocarea întregii cantități de spectru disponibil, restul de 2x25 MHz din spectrul sub 1 GHz să fie adjudecați de ceilalți doi operatori, ceea ce e greu de presupus că se va realiza. Plafonul propus de respondent nu asigură premisele pentru alocarea întregii resurse de spectru disponibile, unul din obiectivele pe care Autoritatea le urmărește în organizarea licitațiilor viitoare.

Prin urmare, ANCOM își menține propunerea privind limitarea cantității maxime de spectru, ce poate fi deținută de un operator în benzile FDD sub 1 GHz, la 2x30 MHz cu ocazia procedurii de selecție ce va avea ca obiect acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor în banda de 700 MHz.

4) Un respondent solicită modificarea plafonului pentru cantitatea de spectru radio ce poate fi deținută în cadrul benzii 3400-3800 MHz, de la 150 MHz, cât s-a propus în cadrul consultării publice, la 120 MHz.

Răspunsul ANCOM

Autoritatea mulțumește respondentului pentru sugestie și precizează că propunerea inclusă în proiectul caietului de sarcini supus consultării publice a mizat, în principal, pe creșterea gradului de competiție în cadrul etapei de licitație ce se va desfășura în banda 3,4-3,6 GHz.

Pe de altă parte, dată fiind limitarea cantității de spectru disponibile în cadrul procedurii de selecție (90 MHz în banda 3400-3600 MHz) precum și faptul că există operatori publici care nu dețin deloc în prezent alocări în banda 3400-3800 MHz (sau, după caz, nu dețin în prezent cantități de spectru suficiente în banda în discuție pentru implementarea unei rețele 5G competitive, conform recomandărilor la nivel unional formulate în cadrul Deciziei de punere în aplicare a Comisiei Europene nr. (UE) 2019/235 de modificare a Deciziei 2008/411/CE în ceea ce privește o actualizare a condițiilor tehnice relevante aplicabile benzii de frecvențe 3400-3800 MHz), ANCOM a reanalizat întregul context și a hotărât să limiteze la valoarea de 120 MHz cantitatea maximă de spectru ce va putea fi deținută cumulativ (atât drepturi de utilizare existente cât și drepturi obținute în urma procedurii de selecție), în cadrul benzii 3400-3800 MHz pe perioada 2022-2025, acceptând astfel propunerea respondentului. Prin urmare, textul relevant de la art. 3 alin. (1) lit. b) din cadrul proiectului de decizie supus consultării publice va fi modificat în consecință.

Totodată, după cum se cunoaște, pe lângă deținerile în alte benzi de frecvențe, alocările de subbenzi de frecvențe în banda 3400-3800 MHz au o maximă importanță în cadrul portofoliului de spectru deținut de un operator public pentru ca acesta să poată implementa o rețea 5G viabilă.

În acest context, ANCOM urmărește să existe în viitor o competiție consistentă în țara noastră bazată pe rețelele de comunicații fixe/mobile (MFCN) de bandă largă (utilizând și tehnologiile din familia 5G), motiv pentru care ar fi de dorit ca toți operatorii publici, ce exploatează deja în prezent rețele publice de tip MFCN în România, ori chiar și un operator nou intrat pe piață, dacă va fi cazul, să achiziționeze spectru în cantitate suficientă în banda 3,4-3,8 GHz în cazul drepturilor de utilizare pe termen lung (începând cu 2026), ținând cont în mod corespunzător și de recomandările formulate la nivel unional, anterior menționate.

De aceea, ANCOM a hotărât să faciliteze atingerea acestui deziderat limitând la valoarea de 120 MHz și cantitatea maximă de spectru ce va putea fi deținută în cadrul benzii 3400-3800 MHz, în cazul drepturilor de utilizare pe termen lung (ce vor intra în vigoare începând cu 2026), paragraful relevant din secțiunea 4.1.3 a proiectului de caiet de sarcini supus consultării publice urmând a fi modificat în consecință.

- 5) Un respondent afirmă că în subbenzile 791-796 MHz/832-837 MHz și pentru perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2022 și 05 aprilie 2029 „[...] un bloc de 5 MHz nu poate fi utilizat în mod eficient din punct de vedere economic de către operatorii care nu dispun de spectru adiacent. Costurile generale de exploatare a unui bloc de 5 MHz diminuează semnificativ nivelul de eficiență al utilizării raportat la exploatarea unei lățimi de bandă mai extinse.”**

În acest context, respondentul solicită includerea unei obligații de implementare a unui proces de reorganizare a utilizărilor în această bandă.

Aceeași propunere – reorganizarea utilizărilor – este formulată de același respondent și pentru banda de 2600 MHz.

Răspunsul ANCOM

ANCOM înțelege pe deplin necesitatea și avantajele deținerii unei lățimi de bandă cât mai mari de spectru contiguu, însă, pe de altă parte, este nevoită să țină seama de faptul că alocările de spectru deținute de operatori în benzile de 800 MHz și 2600 MHz, inclusiv poziționarea acestor alocări în fiecare din aceste benzi, sunt rezultate în urma licitației la care aceștia au participat în anul 2012. Pentru obținerea unei anumite poziții în bandă a blocurilor de spectru câștigate în urma rundelor primare, unii dintre operatori au oferit sume suplimentare în cadrul rundelor de alocare.

Prin urmare, ANCOM nu poate institui o obligație pentru operatorii care dețin deja drepturi în benzile de 800 MHz și 2600 MHz de schimbare a poziției alocării în cadrul benzii, aceasta fiind parte a drepturilor dobândite în urma licitației din anul 2012. ANCOM încurajează însă colaborarea între operatorii implicați, ulterior procedurii de selecție, în vederea identificării de

soluții reciproc avantajoase pentru reorganizarea alocărilor de spectru în benzile de 800 MHz și 2600 MHz, astfel încât să fie asigurată contiguitatea spectrului alocat fiecărui operator în aceste benzi (spectrul deja alocat cu cel nou obținut).

- 6) Unul din respondenți solicită eliminarea din cadrul procedurii de selecție a persoanelor care au deținut drepturi de utilizare într-o bandă de frecvențe, la care au renunțat înainte de expirarea valabilității acestora, sau care dețin drepturi de utilizare într-o bandă de frecvențe, care nu au fost folosite la nivelul alocării aferente drepturilor respective, până la data adoptării deciziei președintelui ANCOM privind procedura de selecție. În opinia respondentului persoanele ce se regăsesc în asemenea situații nu ar trebui să aibă dreptul de a depune oferte pentru acea bandă de frecvențe.**

Același respondent consideră că o persoană care se află într-una din situațiile de mai sus ar trebui să nu poată participa la o nouă procedură de selecție organizată pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio în cadrul unei/unor benzi de frecvențe radio identificate în paragraful anterior.

Răspunsul ANCOM

Potrivit Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 140/2012, cu modificările și completările ulterioare, acordarea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio trebuie să se realizeze prin intermediul unor proceduri deschise, obiective, transparente, nediscriminatorii și proporționale. Derogarea de la acest principiu al legii poate fi justificată numai pe argumente ce țin de promovarea concurenței și numai cu consultarea prealabilă a Consiliului Concurenței.

După cum se vede, norma juridică nu sprijină argumentele respondentului, iar deciziile cu privire la renunțarea, în anumite momente din existența unei licențe, la drepturi de utilizare a frecvențelor radio este asumată de titularul licenței în funcție de planurile sale pe termen mediu și lung. Acest aspect nu poate avea impact în cadrul unei proceduri de selecție ce se intenționează a fi organizată de Autoritate.

În ce privește afirmațiile legate de utilizarea spectrului radio la nivelul alocărilor din licență/licențe, Autoritatea face precizarea că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 oferă alte instrumente pentru verificarea îndeplinirii obligațiilor și anume regimul contravențional stabilit prin norma amintită.

În aceste condiții, Autoritatea nu poate accepta propunerea respondentului.

- 7) Același respondent solicită completarea proiectului de decizie supus consultării publice în sensul majorării termenului de la 5 ani la 9 ani pentru interdicțiile stabilite pentru membrii comisiei de licitație. Argumentul oferit de respondent este acela că procedura de selecție ce se intenționează a se organiza „este o continuare” a procedurii de selecție organizate în anul 2012, urmând să se garanteze astfel, în opinia respondentului, că membrii comisiei nu erau acționari, asociați, administratori, cenzori sau angajați, cu carnet de muncă ori în alt mod, ai vreuneia dintre persoanele juridice care au participat la procedura de selecție din 2012.**

Răspunsul ANCOM

Experiența ANCOM de până în prezent a arătat că riscul potențial invocat de respondent este inexistent. În plus, dat fiind toate procedurile de selecție organizate până în prezent (începând cu anul 2005), un termen de 5 ani este mai mult decât suficient pentru a garanta independența și obiectivitatea comisiei de licitație ce urmează a fi numită pentru buna desfășurare a procedurii de selecție. În aceste condiții, Autoritatea urmează a păstra proiectul de decizie în forma ce a fost supusă procedurii de consultare publică.

8) Un respondent consideră că perioada de patru ani (între 01 ianuarie 2022 și 31 decembrie 2025) pentru care se acordă drepturile de utilizare în banda 3400-3490 MHz (18 blocuri de 5 MHz) este mult prea scurtă pentru a asigura o utilizare eficientă din punct de vedere economic. Din acest motiv, consideră respondentul, operatorilor trebuie să le fie asigurată o protecție investițională corespunzătoare, prin instituirea unui drept de acces preferențial la acest spectru în cadrul procedurii de selecție care se va organiza în 2025 (atunci când va fi disponibil tot spectrul existent în banda de frecvențe 3400-3800 MHz).

Acest aspect se poate materializa, în opinia respondentului, printr-o opțiune de prelungire pe o perioadă de valabilitate similară cu cea a drepturilor de utilizare ce vor fi achiziționate în 2025. O altă potențială soluție ar putea fi, susține același respondent, instituirea în acest moment a unei perioade de valabilitate mai mari pentru blocurile de frecvențe mai sus menționate, incluse în procedura de selecție care face obiectul prezentei consultări publice.

În caz contrar, respondentul opinează că abordarea ANCOM, astfel cum a fost supusă consultării publice, vine în contradicție cu dispozițiile Directivei (UE) 2018/1972.

Răspunsul ANCOM

Respondentul cunoaște că procedura de selecție pentru banda 3400-3800 MHz a fost organizată în a doua parte a anului 2015, iar drepturile de utilizare au intrat în vigoare în data de 1 ianuarie 2016. Cu această ocazie, orice persoană interesată de adjudecarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio în această bandă a putut depune ofertă în cadrul procedurii respective.

În cele din urmă, decizia cu privire la prezența în cadrul unei proceduri de selecție aparține operatorilor publici.

Pe de altă parte, ANCOM are în vedere, cu ocazia procedurii de selecție ce face obiectul prezentei consultări publice, acordarea unor drepturi de utilizare în banda 3,4-3,6 GHz rămase neadjudecate după procedura de selecție menționată anterior. Această opțiune se manifestă în condițiile în care Autoritatea urmărește inclusiv alinierea perioadelor de valabilitate pentru toate drepturile de utilizare în această bandă.

Desigur, anterior ajungerii la termen a drepturilor și cu suficient timp înainte de acest moment (deci nu de-abia în anul 2025, cum eronat presupune respondentul), ANCOM va organiza o nouă procedură de selecție pentru banda 3,4-3,8 GHz, la care poate participa orice persoană interesată. În opinia noastră doar în acest fel se asigură accesul la resursa limitată de spectru radio în mod transparent, nediscriminatoriu și deschis.

În același timp, conștientă fiind de provocările de ordin tehnic pe care le vor întâmpina operatorii cu ocazia migrării de la actualele alocări (valabile până în 2025) la viitoarele alocări (valabile începând cu 2026) în banda 3400-3800 MHz, ANCOM va introduce cu acea ocazie, în caietul de sarcini relevant, un mecanism de natură a facilita, într-o manieră transparentă, obiectivă și nediscriminatorie, suprapunerea (pe cât posibil) a noilor alocări peste vechile alocări. Este necesar doar ca ofertanții să înțeleagă corect funcționarea acestui mecanism și să-l aplice în consecință. Totuși, accentuăm că mecanismul precizat mai sus nu constituie de fapt un element nou. În fapt, ANCOM este fidelă în acest caz abordării sale anterioare (care s-a dovedit a fi de succes) cu ocazia procedurii de selecție din anul 2015, când a avut loc o migrare de la vechile alocări (valabile până în 2015) la noile alocări (valabile începând cu 2016) în banda 3400-3600 MHz.

De asemenea, ANCOM va asigura, la momentul desfășurării procedurii de selecție pentru drepturile pe termen lung, respectarea condiției de contiguitate pentru întreaga cantitate de spectru radio ce va fi câștigată, oriunde în banda 3,4-3,8 GHz, de către participanții ce vor obține drepturi de utilizare pe termen lung în urma procedurii de selecție anterior menționate.

Prin urmare, obligată fiind să respecte principiile statuate în legislația primară, cu privire la administrarea spectrului radio, este de la sine înțeles că ANCOM nu poate asigura acces preferențial la resursa limitată de spectru radio pentru nici o entitate interesată, drepturile de utilizare din benzile aflate în discuție fiind acordate numai prin procedură de selecție. În plus, la procedura de selecție ce urmează a fi organizată se aplică prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 140/2012, cu modificările și completările ulterioare.

Însă, după cum se constată din cele detaliate anterior, Autoritatea înțelege să ia toate măsurile care se subscriu prerogativelor sale pentru a crea condițiile necesare ca participanții la procedura de selecție să-și poată atinge obiectivul, legitim de altfel, de a-și păstra pe cât posibil poziția în bandă.

De aceea, luând în considerare explicațiile și precizările anterioare, pentru a valorifica la maximum cei patru ani care au mai rămas până la intrarea în vigoare a drepturilor de utilizare pe termen lung (începând cu 2026) – și a nu căpăta un dezavantaj competițional în ceea ce privește implementarea 5G în cadrul rețelei MFCN proprii – apreciem că este mai adecvat ca un operator public – care nu deține în prezent spectru în banda 3400-3800 MHz dar este interesat să exploateze în cadrul planului său de afaceri potențialul tehnologiilor 5G, prin intermediul rețelei MFCN pe care o exploatează în prezent – să participe și la procedura de selecție organizată pentru acordarea de drepturi de utilizare pe termen scurt (perioada 2022-2025), iar acoperirea realizată în acest interval de timp să reprezinte un avantaj pentru propriii clienți și pentru sine în contextul procedurii de selecție în cadrul căreia se vor adjudeca drepturile de utilizare pe termen lung anterior menționate. Această recomandare a ANCOM are în vedere tocmai competiția semnificativă existentă pe piața românească de comunicații electronice (care beneficiază în prezent de patru rețele naționale de tip MFCN) și ține cont și de dezideratul ANCOM – anterior exprimat în cadrul acestui document de sinteză a observațiilor (punctul 4 al secțiunii I) – ca în România să existe o competiție reală a rețelelor MFCN bazate pe tehnologiile de tip 5G.

În ce privește așa-zisa contradicție invocată de respondent, a măsurilor propuse de Autoritate cu dispozițiile Directivei (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice, ANCOM face precizarea că actul legislativ menționat urmează a fi transpus în legislația națională, iar principiile din directivă se regăsesc întocmai în proiectul de act normativ de la nivel național.

9) Un respondent solicită reducerea valorii scrisorii de garanție bancară ce se depune în cadrul dosarului de candidatură, de la 50% la 25%.

Răspunsul ANCOM

Valoarea scrisorii de garanție bancară a fost stabilită la nivelul celorlalte proceduri de selecție organizate de către Autoritate. După cum s-a menționat în cadrul expunerii de motive la proiectul de Decizie privind procedura de selecție pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio, scrisoarea de garanție bancară are un dublu rol: i) demonstrează că un candidat are intenții serioase de participare în cadrul procedurii de selecție și ii) creează un mecanism prin care se urmărește respectarea obligațiilor ce revin participanților în cadrul procedurii de selecție sau ulterior acesteia, în caz contrar fiind generate prejudicii prin întârzierea în alocarea frecvențelor radio sau în alt mod.

Prin urmare, documentația ce privește procedura de selecție condiționează, în conformitate cu practica Autorității, participarea la procedura de selecție de constituirea, prin scrisoare de garanție bancară cu condiții ferme și clare de tragere, a unei garanții de participare în cuantum de 50% din valoarea minimă a taxei de licență aferente blocurilor de frecvențe pe care candidatul/ofertantul intenționează să le achiziționeze. Scrisoarea de garanție bancară este returnabilă, la cerere, după încheierea raporturilor obligaționale bilaterale.

Autoritatea a mai precizat cu ocazia unor consultări anterioare, organizate pentru acordarea altor drepturi de utilizare, că solicitarea garanției creează premisele participării unor ofertanți credibili în cadrul procedurii și oferă un nivel ridicat de siguranță cu privire la respectarea de către aceștia a obligațiilor ce le revin în vederea acordării drepturilor de utilizare a frecvențelor radio. Din acest punct de vedere, garanția de participare concurează la eficiența alocării resursei de spectru și conferă certitudine cu privire la încasarea de către bugetul de stat a veniturilor din taxele de licență.

Autoritatea urmează să păstreze viziunea sa reținută în cadrul procedurilor de selecție anterioare.

10) Același respondent solicită eliminarea posibilității de majorare a scrisorii de garanție bancară, argumentând că măsura este una disproporționată în raport cu scopul pentru care a fost constituită garanția.

Răspunsul ANCOM

Având în vedere natura procedurii de selecție și necesitatea de a se asigura garanții suplimentare pentru situația ipotetică în care prețurile licitate depășesc un anumit nivel, prin documentație se prevede și că scrisoarea de garanție bancară se poate majora pe parcursul procedurii de selecție, în cazul în care prețul oferit depășește pragul de 150% din prețul ofertei inițiale, astfel încât valoarea totală a acesteia să fie de cel puțin 50% din prețul oferit la momentul respectiv. În acest fel se ajunge la păstrarea garanțiilor oferite, confirmându-se seriozitatea intențiilor ofertanților în cadrul procedurii, precum și a faptului că ofertele depuse în cadrul procedurii de selecție sunt asumate în cadrul procedurii.

În considerarea situației ipotetice descrise anterior, Autoritatea face cunoscut că majorarea scrisorii de garanție bancară este stabilită numai pentru situația în care prețul oferit depășește pragul de 150% din prețul ofertei inițiale.

Ca atare, ANCOM va păstra viziunea sa din proiectul de decizie și din proiectul Caietului de sarcini.

II. Observații cu privire la proiectul Caietului de sarcini pentru organizarea procedurii de selecție competitive în vederea acordării unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 800 MHz, 2600 MHz și 3400-3600 MHz

1) Un respondent solicită modificarea criteriilor de calificare, cu referire în mod particular la cerințele legate de cifra de afaceri medie a candidatului pe ultimul an înainte de participarea la procedura de selecție.

Astfel, respondentul solicită renunțarea la indicativul „cifra de afaceri” și păstrarea doar a cerinței legate de capitalul social subscris și vărsat, considerând că prin propunerea sa se asigură cerințe echitabile pentru orice concurent.

Răspunsul ANCOM

Stabilirea unui indicator precum cifra de afaceri în cadrul criteriilor de calificare incluse în Caietul de sarcini este ceva obișnuit în cadrul procedurilor de selecție organizate de către Autoritate. Prin acest mecanism ANCOM urmărește atragerea acelor întreprinderi care au demonstrat capacitatea de a conduce afaceri în domeniul comunicațiilor electronice și într-o piață dinamică. Pe de altă parte, o cifră de afaceri adecvată în domeniul comunicațiilor electronice arată un anumit grad de experiență pentru întreprinderea în cauză, stare de fapt ce este urmărită de Autoritate pentru atragerea în cadrul procedurii de selecție a companiilor capabile să dezvolte o rețea de comunicații electronice.

Pe de altă parte, tocmai în ideea de a accepta și întreprinderi nou înființate în cadrul procedurii de selecție, Autoritatea a recunoscut ca alternativă posibilitatea ca o ofertă să fie depusă și de o asemenea societate, situație în care nu se poate vorbi de o cifră de afaceri însă în care eventualul candidat trebuie să arate dovada unui capital social subscris și vărsat pentru echivalentul în lei a minimum 1.000.000 euro.

Autoritatea aplică aceleași criterii de calificare în mod echidistant și echitabil în raport de orice întreprindere ce depune ofertă în cadrul procedurii de selecție.

Având în vedere aspectele semnalate, ANCOM consideră că orice persoană interesată are suficiente instrumente la îndemână pentru a participa la procedura de selecție avută în vedere de Autoritate.

- 2) **Un respondent solicită reformularea ultimului paragraf al secțiunii 3.3.2. – „Cerințe pentru furnizarea serviciilor de comunicații pentru situații de urgență” din Caietul de sarcini, argumentând că în cazul în care comunicațiile radio PPDR se furnizează pe baze contractuale, titularii drepturilor de utilizare a frecvențelor radio ar trebui să aibă libertatea de a negocia toate elementele contractului și de a decide împreună cu cealaltă parte asupra conținutului acestui contract. Prin urmare, în opinia respondentului, obligația de a îndeplini anumite cerințe tehnice (stabilite prin Caietul de sarcini) în situația furnizării comunicațiilor radio PPDR este una excesivă, iar aceste cerințe ar putea fi ulterior interpretate într-o manieră restrictivă și ar putea conduce la ideea existenței acestor obligații. Respondentul consideră necesară reformularea ultimului paragraf al secțiunii 3.3.2 din Caietul de sarcini, astfel încât să rezulte în mod indubitabil faptul că aspectele detaliate la lit. a) - d) din cadrul secțiunii amintite pot fi negociate de către părți, fără a exista însă vreo obligație în acest sens și, cu atât mai mult, o obligație de a include aceste elemente în contracte.**

Un alt respondent susține, pe același subiect, „[...] eliminarea din cuprinsul Caietului de sarcini a obligației operatorilor de a asigura implementarea în cadrul rețelei proprii, în beneficiul integratorului național de comunicații destinate PPDR, a posibilității de a furniza clase de servicii, de a asigura în condiții de prioritate și de preempțiune serviciile PPDR, respectiv de a furniza în condiții de roaming național aceste servicii”.

Respondentul reține, de asemenea, că obligațiile instituite prin intermediul licențelor de utilizare a frecvențelor radio trebuie să rezulte din obligații instituite prin cadrul legal în vigoare, cum este cazul, spre exemplu, obligațiilor ce decurg din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 73/2020 privind desemnarea Serviciului de Telecomunicații Speciale ca integrator de servicii de comunicații critice destinate autorităților publice cu atribuții în managementul situațiilor de urgență. Același respondent argumentează că, prin intermediul prevederilor actului normativ menționat, operatorii mobili sunt obligați să încheie contracte cu Serviciul de Telecomunicații Speciale în scopul asigurării serviciilor de comunicații critice, fiind totodată stabilite condiții specifice pentru alocarea cu prioritate a resurselor de comunicații din rețea.

Un alt respondent solicită completarea lit. a) din paragraful cinci al secțiunii 3.3.2 din proiectul Caietului de sarcini în vederea includerii unei trimiteri la dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 73/2020. Același respondent solicită inserarea unui nou paragraf în cadrul secțiunii 3.3.2, prin care să se formuleze cerința ca, ulterior acordării licențelor, înainte de încheierea de contracte pentru furnizarea de servicii PPDR, titularii să dețină capacitatea tehnică minimă pentru a realiza interconectarea cu integratorul pentru servicii de comunicații critice și, la nevoie, pe baze contractuale, să furnizeze serviciile solicitate de acesta conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 73/2020, art. 5.

Răspunsul ANCOM

Pentru început trebuie să arătăm că dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 73/2020 privind desemnarea Serviciului de Telecomunicații Speciale ca integrator de servicii de comunicații critice destinate autorităților publice cu atribuții în managementul situațiilor

de urgență stabilesc, în cadrul art. 5 alin. (1), că în scopul asigurării serviciilor de comunicații critice, furnizorii de rețele publice de comunicații electronice la puncte mobile încheie contracte cu integratorul, în condițiile legislației privind achizițiile publice. Această prevedere ne transmite mesajul clar și fără echivoc că relația dintre furnizorii de rețele publice de comunicații electronice și integrator – *Serviciul de Telecomunicații Speciale* – este una contractuală. Pe de altă parte, un alt mesaj al legii este acela că integratorul aplică, înainte de încheierea contractelor, prevederile Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice, cu modificările și completările ulterioare și, în anumite condiții, prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 114/2011 privind atribuirea anumitor contracte de achiziții publice în domeniile apărării și securității, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 195/2012.

De asemenea, art. 5 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 73/2020 stabilește că: *„(2) În scopul asigurării serviciilor prevăzute la alin. (1), furnizorii de rețele publice de comunicații electronice la puncte mobile asigură alocarea cu prioritate a resurselor de comunicații din rețelele proprii, inclusiv prin închiderea sesiunilor active ale altor utilizatori pe timpul perioadelor de congestie a segmentelor de rețea, pentru utilizatori de servicii de comunicații critice, dar nu mai mult de 500 de utilizatori la nivelul integratorului. Pentru ceilalți utilizatori de servicii de comunicații critice prioritatea se asigură exclusiv pe principiul alocării, în caz de congestie, a primei resurse eliberate, dar nu mai mult de 10.000 de utilizatori la nivelul integratorului.”*

După cum se vede, deși norma primară stabilește că relația dintre integrator și furnizorii de rețele publice de comunicații electronice este una contractuală, sesizăm totuși că libertatea clauzelor este circumstanțiată de o cerință a legii exprimată prin art. 5 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 73/2020.

Prin urmare, având în vedere cerințele ce decurg din coroborarea prevederilor art. 5 alin. (1) și (2) cu cele ale art. 6 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 73/2020, Autoritatea propune reformularea paragrafului 5 al secțiunii 3.3.2 după cum urmează:

„Drept urmare, pentru furnizarea de servicii PPDR, pe baze contractuale, titularul/titularii drepturilor de utilizare a frecvențelor care fac obiectul prezentei proceduri vor avea în vedere respectarea prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 73/2020, cu privire la cerințele tehnice ce trebuie îndeplinite în raport cu integratorul desemnat pentru servicii de comunicații critice, cum ar fi:

- a) implementarea în cadrul rețelei a posibilității de a furniza clase de servicii și accesul la rețea pentru integratorul de servicii de comunicații critice destinate autorităților publice cu atribuții în managementul situațiilor de urgență, precum și utilizarea în comun cu acesta a unor elemente de rețea și a facilităților asociate în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 73/2020;*
- b) posibilitatea asigurării, în condiții de prioritate, a serviciilor destinate beneficiarului integratorului național de comunicații destinate PPDR, în conformitate cu prevederile art. 5 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 73/2020;
Prin prioritate se înțelege atributul serviciului prin care se asigură prioritizarea utilizatorilor, a aplicațiilor, a fluxurilor de trafic sau a pachetelor individuale în raport cu restul clienților operatorului în stabilirea unei sesiuni de date și procesarea sesiunii de date.*
- c) posibilitatea asigurării, în condiții de preempțiune, a serviciilor PPDR, în conformitate cu prevederile art. 5 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 73/2020;
Prin preempțiune se înțelege atributul serviciului prin care se asigură alocarea cu prioritate de resurse de comunicație pentru beneficiarii acestuia, chiar dacă pe perioadele de congestie a rețelelor această alocare de resurse se face inclusiv prin închiderea sesiunilor active destinate altor clienți ai operatorului.*
- d) posibilitatea de furnizare în condiții de roaming național a serviciilor destinate beneficiarilor de comunicații PPDR, realizată prin negocierea cu bună-credință și*

încheierea de acorduri de roaming național cu ceilalți titulari de licențe de utilizare a frecvențelor radio pentru furnizarea de rețele publice de comunicații electronice mobile.

Notă: O descriere tehnică mai amănunțită a cerințelor tehnice pentru furnizarea de servicii PPDR este oferită în specificațiile tehnice (TS) 3GPP:

- *TS 22.280 Mission Critical Services Common Requirements;*
- *TS 23.379 Mission Critical Push To Talk call control; Protocol Specifications;*
- *TS 23.281 Functional architecture and information flows to support Mission Critical Video (MCVideo);*
- *TS 23.282 Functional architecture and information flows to support Mission Critical Data (MCData).*

În vederea facilitării furnizării serviciilor de comunicații de urgență este recomandabil ca titularul/titularii drepturilor de utilizare a frecvențelor să achiziționeze echipamente care dețin capacitatea tehnică minimă pentru a realiza interconectarea cu integratorul pentru servicii de comunicații critice.”

- 3) Un respondent propune eliminarea ultimului paragraf al secțiunii 3.3.3.1. – „Elemente generale” din Caietul de sarcini, cu argumentul că paragraful în discuție extinde obligațiile stabilite prin Legea nr. 163/2021 privind adoptarea unor măsuri referitoare la infrastructuri informatice și de comunicații de interes național și condițiile implementării rețelelor 5G. Mai mult, respondentul reține că un text al normei indicate anterior stabilește „[...] termene de 5, respectiv 7 ani în care operatorii pot utiliza echipamente neautorizate în cadrul nucleului rețelelor, respectiv în celelalte segmente ale rețelelor”. De asemenea, respondentul mai solicită și completarea penultimului paragraf al secțiunii 3.3.3.1 din proiectul Caietului de sarcini astfel încât „să fie clar că este vorba despre respectarea obligațiilor legale de securitate a rețelelor și serviciilor și nu a oricăror cerințe de securitate”.**

Răspunsul ANCOM

Caietul de sarcini are drept rol informarea persoanelor interesate cu privire la: setul de reguli ce trebuie respectate pentru utilizarea frecvențelor radio, modalitatea (mecanismul) de licitare în cadrul procedurii de selecție, garanțiile ce trebuie furnizate, obligațiile de acoperire, criteriile de calificare etc. Pe de altă parte, utilizarea frecvențelor radio este legată de echipamentele radio instalate și utilizate în cadrul rețelelor implementate sau care urmează a fi implementate în perioada următoare iar pe acest palier au fost introduse o serie de cerințe prin intermediul Legii nr. 163/2021.

Totuși, pentru a elimina temerile respondentului cu privire la posibila extindere a obligațiilor stabilite prin Legea nr. 163/2021, ANCOM propune reformularea ultimului paragraf al secțiunii 3.3.3.1 din proiectul Caietului de sarcini astfel:

„În ceea ce privește utilizarea în cadrul rețelelor proprii a unor tehnologii, echipamente și programe software, titularii licențelor de utilizare a frecvențelor radio vor avea în vedere respectarea prevederilor Legii nr. 163/2021 privind adoptarea unor măsuri referitoare la infrastructuri informatice și de comunicații de interes național și condițiile implementării rețelelor 5G.”

De asemenea, ANCOM propune reformularea penultimului paragraf al secțiunii 3.3.3.1 din proiectul Caietului de sarcini, după cum urmează:

„Titularii licențelor de utilizare a frecvențelor radio au obligația de a asigura, pe întreaga durată a drepturilor de utilizare, respectarea cerințelor de securitate a rețelelor și serviciilor, stabilite prin actele normative aplicabile.”

- 4) **Un respondent consideră că „[...] numărul propus de puncte de eligibilitate pentru blocul de 5 MHz pereche în subbenzile 791-796 MHz/832-837 MHz este disproporționat de mare raportat la numărul de puncte propuse pentru restul blocurilor. Un număr de 8 puncte de eligibilitate pentru acest bloc implică utilizarea lor ca „monedă de schimb” la dobândirea drepturilor de utilizare pentru 20 MHz în banda de 2600 MHz sau pentru 40 MHz în banda 3400-3490 MHz”. În acest context, respondentul este de părere că 4 puncte de eligibilitate ar reflecta mai corect disponibilitatea limitată a acestui bloc de frecvențe.**

Răspunsul ANCOM

După cum se poate observa, coroborând prevederile caietului de sarcini cu privire la punctele de eligibilitate cu prețurile propuse în proiectul de hotărâre a Guvernului privind stabilirea cuantumului valorii minime a taxei de licență pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio, precum și a condițiilor de plată a taxei de licență, punctele de eligibilitate au fost stabilite într-o relație direct proporțională cu valoarea per 5 MHz/an a fiecărei benzi de frecvențe ce va face obiectul procedurii de selecție.

Luând în considerare analiza economică și criteriile care au stat la baza stabilirii prețurilor de pornire, acest mod de stabilire a punctelor de eligibilitate este unul care nu poate fi considerat subiectiv, după cum ar putea fi interpretată propunerea respondentului.

Reducerea la jumătate a punctelor de eligibilitate nu poate fi justificată de „disponibilitatea limitată a acestui bloc de frecvențe”, care în licitația din 2012 a beneficiat de același număr de puncte de eligibilitate precum celelalte blocuri din întreaga bandă de 800 MHz.

- 5) **Un respondent solicită ca metodologia de verificare a obligațiilor de acoperire să fie cunoscută de către operatori pentru ca aceștia să poată stabili, cu o mai mare acuratețe, înainte de a se implica în procedura de selecție, costurile îndeplinirii obligațiilor de acoperire, pentru a oferi predictibilitate analizei efectuate de ANCOM, dar și pentru a elimina posibilele dispute referitoare la îndeplinirea obligațiilor ce ar putea apărea între Autoritate și operatori. Respondentul aduce în susținerea argumentelor sale și prevederile art. 47 alin. (1), paragraful al treilea din Directiva (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2018 de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice.**

Răspunsul ANCOM

Referitor la verificarea îndeplinirii obligațiilor de acoperire aferente drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în banda de 800 MHz, respectiv a celor 56 de localități dintr-un număr de 83 de localități menționate în Anexa 1 a caietului de sarcini, întrucât este o obligație care s-a regăsit și în licențele existente, Autoritatea are experiență în ceea ce privește verificarea respectării obligațiilor de acoperire, iar respondentul și ceilalți titulari de licențe de utilizare a frecvențelor radio cunosc modul de lucru al ANCOM și setul de instrumente aflate la dispoziția Autorității. Suplimentar modului cunoscut, în cadrul caietului de sarcini au fost introduse acele elemente pentru care au existat divergențe de opinii pe parcursul verificărilor realizate de ANCOM de-a lungul timpului.

Pe de altă parte, pentru verificarea îndeplinirii obligației de dezvoltare aferente drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în banda 3400-3600 MHz, întrucât această obligație este una ușor cuantificabilă, Autoritatea nu consideră necesară existența unei proceduri de verificare. Totodată, ANCOM este de părere că detaliile furnizate *in extenso* în secțiunea 3.3.1.2. – *Obligații aferente drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în banda 3400-3600 MHz* – mai exact, prevederile asociate obligațiilor de dezvoltare în banda în discuție, incluse în paragrafele numerotate de la 1) la 4) din secțiunea amintită – sunt mai mult decât suficiente pentru a oferi titularilor de licențe predictibilitatea necesară pe acest subiect.

- 6) Un respondent apreciază că este inechitabilă și artificială stabilirea vreunei obligații de acoperire în banda 3400-3600 MHz datorită duratei extrem de scurte a perioadei de valabilitate aferentă drepturilor de utilizare. Ca atare, respondentul solicită eliminarea acestora din Caietul de sarcini.**

Răspunsul ANCOM

În primul rând, ANCOM este nevoită să atragă atenția respondentului că în banda 3400 – 3600 MHz este vorba despre obligații de dezvoltare a rețelei, incluse în proiectul caietului de sarcini supus prezentei consultări publice, și nu de obligații de acoperire propriu-zise. Prin urmare, deși este vorba tot de obligații care incumbă titularului de licență, acesta din urmă are o flexibilitate mult mai mare în ceea ce privește alegerea metodelor de aducere la îndeplinire a acestora. Stațiile de bază pot fi instalate oriunde pe teritoriul național, fără impuneri cu privire la anumite procentaje de suprafață a teritoriului național sau de populație ce ar fi trebuit acoperite, cu respectarea inclusiv a principiului de neutralitate tehnologică (putând fi utilizată orice tehnologie disponibilă în banda 3400 – 3800 MHz). Nu în ultimul rând, Autoritatea consideră că este vorba despre un număr absolut rezonabil de stații de bază (25, 50 și 100) cu termene de punere în funcțiune distanțate suficient în timp.

În al doilea rând, obligațiile de dezvoltare stabilite în cadrul proiectului caietului de sarcini pentru banda în discuție urmăresc să creeze un climat competitiv echitabil în raport de persoanele ce și-au adjudecat drepturi de utilizare în urma procedurii de selecție organizate în anul 2015, aplicabil în acest context fiind principiul nediscriminării, deoarece obligații de dezvoltare identice din punct de vedere cantitativ se regăsesc în toate licențele în vigoare în banda 3,4-3,8 GHz. În plus, prin stabilirea unor obligații de dezvoltare ANCOM urmărește utilizarea efectivă a spectrului radio (un alt principiu ce stă la baza activităților ANCOM de administrare a spectrului radio la nivel național) dar și crearea acelor condiții optime pentru furnizarea de servicii de comunicații electronice competitive și de calitate superioară către utilizatorii finali.

Pe de altă parte, înțelegând foarte bine aluzia pe care o are în vedere respondentul atunci când acesta se referă la „durata extrem de scurtă a perioadei de valabilitate aferentă drepturilor de utilizare ce urmează a fi atribuite în această bandă”, în sensul că nu s-ar justifica în acest context eforturile investiționale pentru a îndeplini obligațiile de dezvoltare propuse în caietul de sarcini pentru subbanda 3400-3490 MHz (disponibilă în banda 3400-3600 MHz), Autoritatea consideră necesar, odată în plus, să reitereze faptul că procedura de selecție a cărei documentație face obiectul consultării publice nu trebuie privită ca fiind de sine-stătătoare, o acțiune scoasă din contextul activităților ANCOM de administrare la nivel național a benzilor de frecvențe armonizate la nivel unional pentru furnizarea de rețele publice și de servicii de comunicații electronice. Din contră, această procedură de selecție în banda 3,4-3,6 GHz (în cadrul căreia se vor acorda drepturi de utilizare valabile pe termen scurt, în perioada 2022-2025) va fi urmată, cât mai curând posibil din perspectiva Autorității, de o altă procedură de selecție în cadrul căreia va fi pusă la dispoziția celor interesați, spre adjudecare, întreaga bandă 3400-3800 MHz (deci un total de 400 MHz), prin intermediul unor drepturi de utilizare valabile pe termen lung (începând cu anul 2026).

În acest context, Autoritatea face trimitere la explicațiile furnizate pe larg în cadrul punctului 8 al secțiunii I a prezentului document de sinteză a observațiilor. În răspunsul formulat la punctul respectiv, ANCOM a exprimat opinia că operatorii publici – care nu dețin în prezent spectru în banda 3400-3800 MHz dar sunt interesați să exploateze potențialul tehnologiilor 5G – ar trebui să considere dobândirea de drepturi în banda 3,4-3,8 GHz ca fiind un proces în două etape, prin achiziționarea de drepturi de utilizare atât pe termen scurt, în cadrul procedurii de selecție care face obiectul prezentei consultări publice, cât și pe termen lung, în cadrul procedurii de selecție amintite mai sus.

Este însă apanajul operatorilor publici să-și formuleze obiectivele și să-și alcătuiască planurile de afaceri de o manieră corespunzătoare, care să le permită să ia, în deplină cunoștință de cauză, decizia de a participa (sau nu) la procedurile de selecție organizate de ANCOM. Este, totodată, necesar ca părțile interesate să înțeleagă corect și complet documentațiile aferente procedurilor de selecție și să manifeste conduita adecvată pe durata desfășurării respectivelor proceduri, pentru a-și atinge țintele propuse.

Rolul Autorității este să detalieze suficient și să explice suplimentar, la nevoie, măsurile luate și mecanismele implementate în cadrul documentațiilor aferente procedurilor de selecție, urmând ca părțile interesate, după o atentă analiză, să extragă acele elemente favorabile lor pentru a-și elabora, în consecință, ofertele și a-și stabili comportamentul pe parcursul desfășurării procedurilor de selecție.

De aceea, la punctul 8 al secțiunii I a prezentului document, Autoritatea a considerat potrivit să detalieze de pe-acum măsurile pe care le va întreprinde – cu ocazia viitoarei proceduri de selecție (pentru adjudecarea celor 400 MHz în banda 3,4-3,8 GHz) – pentru a asigura o tranziție cât mai lină posibil de la actualele alocări (valabile până în 2025) la viitoarele alocări (valabile începând cu 2026) în banda 3400-3800 MHz. Procedând astfel, Autoritatea are în vedere să asigure coerența și predictibilitatea acțiunilor sale și consideră, în consecință, că sunt întrunite toate condițiile necesare pentru ca părțile interesate să ia decizii informate cu privire la participarea la cele două proceduri de selecție ce vor fi organizate pentru banda 3,4-3,8 GHz.

- 7) **Un respondent consideră că, pentru subbanda 3400-3490 MHz, primele două blocuri de frecvențe (din subbanda 3400-3410 MHz) ar trebui să fie definite ca fiind concrete, nu abstracte, și implicit ar trebui să aibă un preț de pornire inferior în raport cu celelalte blocuri, ținând cont că limita superioară pentru radarele de pe aeronave este recunoscută prin TNABF ca fiind 3410 MHz, ceea ce ar conduce la potențiale limitări de utilizare. Un motiv suplimentar adus de respondent în sprijinul doleanței sale este acela că nu toți furnizorii produc echipamente pentru această subbandă.**

În plus, respondentul dorește o mai mare transparență a informațiilor privind modul efectiv de utilizare a subbenzii respective de către echipamentele (civile sau militare) de radiolocație menționate în caietul de sarcini.

Răspunsul ANCOM

Pentru început, ANCOM atrage atenția respondentului asupra faptului că în proiectul caietului de sarcini supus consultării publice sunt incluse deja precizări privind modul în care echipamentele de radiolocație utilizează spectrul radio în gama de 3 GHz.

Astfel, în secțiunea 2.4.1.3. – *Reglementări ale Conferinței Europene a Administrațiilor de Poștă și Telecomunicații* se menționează: „Astfel **în subbanda 3400-3410 MHz, ECA acceptă, cu statut secundar, aplicații civile și militare de radiolocație (ca o extensie a atribuirii cu statut primar pentru serviciul de radiolocație în banda 3300-3400 MHz) (subl.n.)** și aplicații pentru amatori. Faptul că subbanda 3400-3410 MHz este desemnată prin ECA, cu statut secundar, pentru aplicații militare sau civile de radiocomunicații **nu înseamnă că echipamentele (civile sau militare) de radiolocație funcționează efectiv în subbanda respectivă, frecvențele purtătoare pentru astfel de aplicații fiind situate în benzi de frecvențe situate sub pragul de 3400 MHz (subl.n.).**”

În secțiunea 2.4.2. – *Reglementări naționale* este reluată și accentuată aceeași idee: „În conformitate cu TNABF în vigoare, întreaga bandă 3400-3600 MHz are statut de utilizare neguvernamental (NG). **Faptul că limita superioară pentru radarele de pe aeronave este recunoscută, prin TNABF, ca fiind 3410 MHz nu înseamnă că echipamentele (civile sau militare) de radiolocație funcționează efectiv în subbanda respectivă**

(*subl.n.*), frecvențele purtătoare pentru astfel de aplicații fiind situate în benzi de frecvențe situate sub pragul de 3400 MHz.”

De asemenea, în contextul celor anterior prezentate și anticipând întrebările pe care situația descrisă mai sus le poate suscita, ANCOM a luat deja măsuri pentru ca transformarea din abstracte în concrete a blocurilor de frecvențe situate în partea inferioară a subbenzii 3400-3490 MHz să nu fie necesară. Autoritatea a analizat cu instituțiile guvernamentale implicate situația în cauză și, ca rezultat al negocierilor, a inclus în proiectul caietului de sarcini supus prezentei consultări publice (a se vedea tabelul 28 din secțiunea 3.3.3.4. – *Condiții tehnice de utilizare a benzii 3400-3600 MHz*) faptul că limita de putere relevantă (prevăzută în Anexa Deciziei de punere în aplicare a Comisiei Europene nr. (UE) 2019/235 de modificare a Deciziei 2008/411/CE în ceea ce privește o actualizare a condițiilor tehnice relevante aplicabile benzii de frecvențe 3400-3800 MHz) este considerată ca referință la pragul de 3380 MHz în loc de 3400 MHz (așa cum se precizează în tabelul 6 din Anexa deciziei CE amintite mai sus). Această măsură constituie o relaxare a condițiilor impuse primelor două blocuri de frecvențe din subbanda 3400-3490 MHz, context în care nu se mai impune transformarea acestora în blocuri concrete.

În același timp, ANCOM indică respondentului faptul că măsura în cauză nu a fost luată acum, cu ocazia procedurii de selecție ce face obiectul consultării publice, ci datează din anul 2019 (când a avut loc o primă consultare publică pentru documentația procedurii de selecție competitive în vederea acordării drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 700 MHz, 800 MHz, 1500 MHz, 2600 MHz și 3400-3800 MHz), fiind inclusă în proiectul caietului de sarcini supus la acel moment consultării publice (a se vedea în acest sens tabelul 45 din secțiunea 3.3.3.6. – *Condiții tehnice de utilizare a benzii 3400-3800 MHz*).

În final, ANCOM precizează că nu poate reține argumentul că nu toți furnizorii produc în prezent echipamente pentru subbanda 3400-3410 MHz, întrucât această situație poate varia și evolua în timp, în funcție de cererea și oferta existente pe piață.

8) Același respondent consideră că blocul din partea superioară a benzii de 2600 MHz FDD ar trebui să fie definit ca bloc concret de frecvențe, nu abstract, și să aibă un preț de pornire inferior în raport cu celelalte blocuri, din cauza potențialelor interferențe și a restricțiilor de utilizare generate de blocul de 15 MHz adiacent din banda de 2600 MHz TDD.

Răspunsul ANCOM

Autoritatea face precizarea că, pentru a asigura coexistența rețelelor FDD și TDD care utilizează blocuri de frecvențe adiacente în banda de 2600 MHz, Decizia de punere în aplicare (UE)2020/636 a Comisiei de modificare a Deciziei nr. 2008/477/CE în ceea ce privește o actualizare a condițiilor tehnice relevante aplicabile benzii de frecvențe 2500-2690 MHz recomandă ca blocul de frecvențe 2570-2575 MHz (primul blocul de 5 MHz din banda de 2600 MHz TDD) să fie utilizat cu parametri BEM mai restrictivi prevăzuți în anexa deciziei pentru blocuri restricționate, pentru toate configurațiile adiacente de tipul: (i) FDD-AAS cu TDD-non-AAS și (ii) FDD-non-AAS cu TDD-AAS.

ANCOM va avea în vedere ca, odată cu actualizarea condițiilor tehnice de utilizare a benzii de 2600 MHz în licențele vigoare, în conformitate cu Decizia CE mai sus menționată, să prevadă și aplicarea condițiilor pentru blocuri restricționate în cazul blocului TDD 2570-2575 MHz, în absența unor acorduri bilaterale între titularii de licență care dețin blocurile de frecvențe învecinate, prin care să se convină utilizarea unor parametri tehnici mai puțin restrictivi.

Prin urmare, ANCOM nu poate reține propunerea respondentului în ceea ce privește definirea blocului din partea superioară a benzii de 2600 MHz FDD ca bloc concret și reducerea prețului de pornire al acestuia din motive de potențiale interferențe prejudiciabile sau a unor restricții de utilizare ale blocului în cauză.

9) Un respondent observă că lipsesc din caietul de sarcini prevederi cu privire la stimularea roaming-ului național și găzduirea operatorilor de rețele mobile virtuale (MVNO)

Răspunsul ANCOM

În primul rând, circumstanțele pieței referitoare la prezența MVNO au evoluat față de 2012, când ANCOM a introdus măsuri pentru stimularea găzduirii operatorilor mobili virtuali: în ciuda prezenței lor România în ultimii ani, operatorii de tip MVNO continuă o contribuție relativ modestă la realizarea dinamicii concurențiale. În prezent, Lycamobile furnizează servicii în calitate de MVNO complet găzduit în rețeaua Telekom Romania Mobile Communications S.A., în timp ce DCS și AKTA au încetat aceste operațiuni urmarea tranzacțiilor de preluare încheiate cu RCS&RDS S.A. De asemenea, o altă societate (Goil Services Romania SA) a lansat recent servicii pe baza accesului de tip MVNO, mijlocite de Veridian Systems prin rețeaua de comunicații electronice Telekom RMC.

Pe de altă parte, oferta de găzduire MVNO asumată de RCS&RDS în contextul procedurii din 2012 este în continuare valabilă, deși până în prezent nu a stat la baza vreunui contract de acces de tip MVNO. Angajamentul subzistă până în aprilie 2029 și nu permite limitarea găzduirii MVNO în anumite porțiuni de spectru radio. Cu toate acestea, suspiciunile ANCOM privind lipsa de eficiență a ofertei de găzduire MVNO a RCS&RDS subzistă, însă situația poate fi remediată cu efecte mai bune în contextul procedurii de atribuire a frecvențelor radio pe termen mai lung.

În mod similar, circumstanțele pieței sunt diferite în prezent față de 2012, cu impact asupra efectelor unei eventuale obligații de roaming național în contextul prezentei proceduri: spre deosebire de 2012, nu există practic perspectiva unui nou intrat în spectrul sub 1 GHz, în timp ce intrarea în vigoare a Codului Comunicațiilor va potența utilizarea partajată, între concurenți, a spectrului de frecvențe radio.

În cele din urmă, preconizata procedură de atribuire a frecvențelor radio pe termen lung va permite re-analizarea în bune condiții a design-ului unor viitoare obligații de roaming național, mai ales în contextul dezideratelor de avansare a conectivității 5G și al unei durate lungi a drepturilor.

10) Același respondent de mai sus propune un mecanism de îndeplinire a obligațiilor de acoperire, astfel încât acestea să nu fie obligatorii, ci să fie recompensate prin reducerea taxelor de licență, dacă sunt asumate de participanții la procedura de selecție.

Răspunsul ANCOM

Având în vedere că drepturile de utilizare a frecvențelor ce fac obiectul licitației vor fi acordate pe termen scurt, ANCOM nu a impus obligații de acoperire cu servicii de bandă largă la nivel național aferente acestor drepturi. Obligațiile asociate blocului de spectru din banda de 800 MHz sunt obligații minimale de extindere a acoperirii deja realizate de titularii care dețin drepturi de utilizare a frecvențelor acordate anterior, cu servicii de comunicații mobile de bandă largă cu o viteză de date minimă specifică 4G, la nivelul unor localități neacoperite sau slab acoperite.

La îndeplinirea obligației de acoperire se va lua în considerare inclusiv acoperirea realizată prin utilizarea frecvențelor pentru care titularul deține drepturi de utilizare acordate anterior.

Astfel de obligații de acoperire prioritară cu servicii minimale de bandă largă a unui număr de localități din „zonele albe” au fost asociate fiecărui bloc de spectru din benzile sub 1 GHz care au făcut obiectul licitației din anul 2012.

ANCOM apreciază că obligațiile aferente drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în banda de 800 MHz, propuse în secțiunea 3.3.1.1 a Caietului de sarcini, sunt rezonabile și proporționale în raport cu scopul propus, respectiv extinderea acoperirii populației din zonele neacoperite cu servicii minimale de date de bandă largă, fără a fi necesar ca asumarea acestor obligații să fie recompensată prin reducerea taxelor de licență. Prin urmare, Autoritatea va menține aceste obligații în forma propusă.

- 11) Un respondent solicită ca termenul de depunere a contestațiilor cu privire la respingerea candidaturii, indicat în tabelul din secțiunea 4.2.3 din Caietul de sarcini și în secțiunea 4.6.5, este extrem de scurt, de doar 2 zile. Propunerea respondentului este ca acest termen să fie de cel puțin 2 zile lucrătoare. Cu privire la același punct, un alt respondent propune un termen de 3 zile lucrătoare în care se pot depune contestații cu privire la respingerea unei candidaturi. Același respondent consideră că termenul de depunere a ofertelor – 5 săptămâni – este prea scurt.**

Răspunsul ANCOM

Autoritatea acceptă propunerea primului respondent. Prevederile relevante din Caietul de sarcini urmează a fi modificate pentru a face trimitere la două zile lucrătoare.

Cu privire la termenul de depunere a ofertelor facem precizarea că termenele indicate în proiectul Caietului de sarcini pentru desfășurarea diferitelor etape ale procedurii sunt rezonabile. Autoritatea atrage totodată atenția asupra faptului că, așa cum se precizează în mod expres și în proiectul caietului de sarcini, calendarul de desfășurare a procedurii de selecție are caracter orientativ, astfel că termenele indicate pot fi prelungite de ANCOM în funcție de necesități.

Cu toate acestea, în sprijinul termenelor stabilite prin calendar trebuie reținut că dosarul de candidatură presupune depunerea unor documente ce sunt de natură aproape exclusiv administrativă (depind de procesele interne obișnuite ale furnizorilor autorizați), fără a lua în calcul acele secțiuni care se referă la emiterea scrisorii de garanție bancară.

- 12) Un respondent propune reformularea lit. d) a secțiunii 4.3.1 – „Reguli privind independența participanților” din Caietul de sarcini.**

Răspunsul ANCOM

Autoritatea acceptă propunerea din partea respondentului. Prevederea relevantă din Caietul de sarcini urmează a fi modificată astfel:

„d) societățile în care o persoană deține în cadrul candidatului/ofertantului drepturile sau competențele enumerate la lit. b);”

- 13) Un respondent a solicitat unele clarificări legate de depunerea certificatului de atestare fiscală, emis de către Agenția Națională de Administrare Fiscală (ANAF), în legătură cu obligațiile față de bugetul de stat și dacă acest certificat atestă respectarea secțiunii 4.5.2 lit. f) din Caietul de sarcini, nefiind necesară astfel depunerea unor certificate care să ateste îndeplinirea obligațiilor fiscale față de bugetele locale.**

Tot în legătură cu acest subiect, respondentul solicită o clarificare legată de termenul de valabilitate al certificatului emis de către ANAF, plecând de la faptul că acest certificat are o valabilitate de 30 de zile de la data eliberării, anume dacă un certificat valabil la data depunerii îndeplinește cerința ANCOM, chiar dacă

perioada sa de valabilitate expiră înainte de evaluarea de către autoritate a dosarului de candidatură.

Răspunsul ANCOM

Autoritatea înțelege să arate că documentele de prezentare a situației candidatului se privesc împreună cu criteriile de calificare din cadrul secțiunii 4.6.1 din Caietul de sarcini, iar în cadrul lit. h) din această secțiune sunt stabilite obligații de plată ce sunt în competența ANAF și nu în competența autorităților locale.

Ca atare, nu este necesară depunerea unor certificate care să ateste îndeplinirea obligațiilor față de autoritățile locale.

Pe de altă parte, pentru a evita orice echivoc în analizarea dosarului de candidatură și verificarea îndeplinirii criteriilor de calificare, ANCOM urmează a modifica dispozițiile secțiunii 4.6.1 lit. h) din Caietul de sarcini în sensul următor:

„h) ofertantul să-și fi îndeplinit, la data depunerii dosarului de candidatură, obligațiile exigibile de plată la ANCOM, bugetul de stat, bugetele asigurărilor sociale și fondurilor speciale a impozitelor, taxelor, contribuțiilor și altor venituri; impozitele, taxele, contribuțiile și alte venituri pentru care s-au acordat înlesniri la plată (amânări, eşalonări etc.) de către organele competente nu se consideră obligații exigibile de plată, în măsura în care s-au respectat condițiile impuse la acordarea înlesnirilor;”.

ANCOM recomandă totuși ca data eliberării certificatului de atestare fiscală de către ANAF să fie în preajma datei depunerii dosarului de candidatură.

- 14) Un respondent solicită clarificarea sintagmei „*bugetul [...] fondurilor speciale*” din cadrul secțiunii 4.6.1 lit. h) din Caietul de sarcini, precum și care este documentul care atestă îndeplinirea acestei condiții. Respondentul solicită o clarificare în sensul dacă, pentru atestarea îndeplinirii criteriului menționat anterior, este suficientă depunerea certificatului de atestare fiscală menționat în secțiunea 4.5.2 lit. f) din Caietul de sarcini.**

Răspunsul ANCOM

Potrivit art. 2 pct. 28 din Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare, prin fonduri speciale se înțeleg veniturile publice constituite prin legi speciale prin care se stabilesc și destinațiile acestora. Aceste tipuri de creanțe sunt administrate tot de ANAF, iar depunerea certificatului de atestare fiscală eliberat de ANAF este suficientă.

- 15) Un respondent solicită, în contextul secțiunii 4.5.2 lit. a) din Caietul de sarcini, clarificarea momentului până la care poate fi prezentată ANCOM o nouă împuternicire prin care să se desemneze alte persoane care să reprezinte cu drept de semnătură societatea, în situația în care niciunul dintre împuterniciții desemnați în procura depusă la dosarul de candidatură nu se poate prezenta în timpul desfășurării procedurii de selecție. De asemenea, respondentul solicită confirmarea că sintagma „*limitele împuternicirii*” nu se referă la limite financiare.**

Răspunsul ANCOM

Împuternicirea solicitată în contextul secțiunii 4.5.2 lit. a) din Caietul de sarcini face parte din dosarul de candidatură și este un document ce se depune, alături de celelalte documente din cadrul dosarului respectiv, până la data limită de primire a ofertelor (a se vedea secțiunea 4.5.5.4. – „*Transmiterea și primirea dosarului de candidatură*” din Caietul de sarcini). Orice ofertant are dreptul de a-și modifica dosarul de candidatură numai înainte de data limită pentru primirea candidaturilor și numai printr-o solicitare scrisă în acest sens, primită de

ANCOM înainte de data limită pentru primirea candidaturilor (a se vedea secțiunea 4.5.5.5. – „*Modificarea dosarului de candidatură*” din Caietul de sarcini).

Pe de altă parte, tocmai în ideea că ar putea apărea situația imposibilității participării pentru una dintre persoanele împuternicite, ANCOM a acordat posibilitatea, în cadrul secțiunii 4.5.2 lit. a) din Caietul de sarcini, împuternicirii a cel mult 3 (trei) persoane care ar putea să reprezinte candidatul în cadrul procedurii de selecție. Prin urmare, este improbabilă situația ca trei persoane, în același timp, să se afle în imposibilitatea de a se prezenta în cadrul procedurii de selecție. Recomandăm persoanelor interesate acordarea atenției cuvenite pentru procedura de selecție.

În ce privește sintagma „*limitele împuternicirii*” facem următoarele precizări:

Mandatul acordat reprezentanților împuterniciți să depună oferte în cadrul procedurii de selecție depinde în mare măsură de mandant. ANCOM recunoaște acest lucru și este esențial ca împuternicirea autenticată (mandatul) să nu fie o piedică în depunerea ofertelor angajante în cadrul procedurii de selecție, îndeosebi în ipoteza în care, teoretic, prețul în cadrul rundelor ar depăși un anumit prag. Ca atare, este important ca împuternicirea autenticată ce se depune în cadrul dosarului de candidatură (și care poate fi modificată doar până la data limită de depunere a dosarului, conform secțiunii 4.5.5.5 din Caietul de sarcini) să nu conțină limitări de natură să împiedice depunerea ofertelor financiare în cadrul rundelor din etapa de licitație. În ipoteza în care mandatul conține limitări de natură financiară, iar prețul în cadrul rundelor ar depăși acea limitare, Autoritatea nu poate suspenda procedura de selecție până la prezentarea unei noi împuterniciri întrucât o astfel de situație afectează întregul proces organizat de ANCOM.

Precizările de mai sus sunt necesare pentru a lămuri pe deplin obiectivele ANCOM în cadrul procedurii de selecție.

16) Un respondent solicită o clarificare legată de depunerea situației financiare potrivit secțiunii 4.5.2 lit. g) din Caietul de sarcini. Respondentul solicită clarificarea faptului dacă este vorba de situațiile financiare individuale sau consolidate ale candidatului.

Răspunsul ANCOM

Situațiile financiare consolidate ale candidatului, în completarea celor individuale, reflectă mai bine capacitatea și experiența candidatului, atât directă cât și indirectă, a persoanelor pe care le controlează.

Așadar, acolo unde candidatul întocmește și situații financiare individuale, și situații financiare consolidate, le va depune pe ambele.

17) Un respondent consideră că riscurile netransmiterii dosarului de candidatură în termenul stabilit de ANCOM nu pot fi ale candidatului. În opinia respondentului, prin „[...] chiar definiția ei, forța majoră este o cauză exoneratoare de răspundere civilă, prin urmare, dacă un candidat invocă forța majoră și există motive minime pentru a presupune existența ei, termenul de depunere a dosarelor trebuie prelungit.”

Răspunsul ANCOM

Forța majoră este, potrivit art. 1351 alin. (2) din Codul civil, orice eveniment extern, imprevizibil, absolut invincibil și inevitabil.

Drept urmare, recomandăm o atenție deosebită la alegerea modalității de transmitere a dosarului de candidatură (inclusiv la alegerea din timp a furnizorului de servicii poștale), iar răspunderea pentru netransmiterea la timp a acestui dosar poate fi discutată ori dezbătută între expeditor și furnizorul de servicii poștale. Însă eventuala situație de netransmitere la

timp a dosarului de candidatură nu poate avea efecte asupra datei limită de depunere a candidaturii în cadrul procedurii de selecție.

De altfel, potrivit primului paragraf, teza a treia, din secțiunea 4.5.5.4 din Caietul de sarcini, „Candidatul trebuie să ia toate măsurile astfel încât dosarul său să fie primit de ANCOM până la data limită pentru primirea candidaturilor, candidatul asumându-și riscurile transmiterii dosarului, inclusiv forța majoră.”

Această mențiune are înțelesul stabilit potrivit art. 1351 alin. (1) din Codul civil.

- 18) Un respondent solicită clarificarea îndeplinirii criteriilor de calificare menționate la secțiunea 4.6.1 lit. e) și f) din Caietul de sarcini și dacă este suficientă depunerea certificatului constatator stipulat la secțiunea 4.5.2 lit. b) din Caietul de sarcini sau ar trebui depus și un certificat de grefă, eliberat de instanțele de judecată.**

Răspunsul ANCOM

După cum am arătat la pct. 12 al secțiunii II a documentului de sinteză a observațiilor, documentele de prezentare a situației candidatului se privesc împreună cu criteriile de calificare din cadrul secțiunii 4.6.1 din Caietul de sarcini. Pentru atestarea îndeplinirii criteriilor de calificare este suficientă prezentarea certificatului constatator.

Facem precizarea însă că ANCOM efectuează și o verificare a eventualelor informații înscrise în Buletinul procedurilor de insolvență, publicație editată de Oficiul Național al Registrului Comerțului.

- 19) Un respondent consideră necesară o clarificare cu privire la secțiunea 4.7.2 din Caietul de sarcini. În viziunea respondentului, întrucât nu sunt detaliate considerentele pentru care ANCOM poate sau nu să organizeze o astfel de rundă suplimentară, runda primară suplimentară va avea loc întotdeauna, în măsura în care există spectru disponibil. Mai mult, respondentul consideră că această opțiune nu ar trebui să fie lăsată la dispoziția ANCOM.**

Răspunsul ANCOM

Autoritatea a dat dovadă de echidistanță și echilibru în deciziile sale.

Interpretarea unei dispoziții urmează o serie de reguli cunoscute, iar între acestea se regăsește și regula conform căreia o clauză se interpretează în sensul în care aceasta poate produce efecte, iar nu în acela în care nu ar putea produce niciunul².

Prin urmare, având vedere și atribuțiile legale ale ANCOM, precum și interesul tuturor ca spectrul radio să fie utilizat, textul în discuție trebuie văzut ca unul pozitiv, în sensul că se urmărește alocarea spectrului radio în întregime.

Pentru eliminarea oricăror interpretări, ANCOM propune reformularea primului paragraf al secțiunii 4.7.2 din Caietul de sarcini astfel:

„În cazul în care în urma centralizării ofertelor inițiale sau în urma rundelor primare au rămas blocuri de frecvențe neadjudicate, ANCOM va organiza o rundă primară suplimentară de ofertare, cu respectarea condițiilor suplimentare ce urmează a fi precizate în continuare.”

- 20) Un respondent solicită clarificarea secțiunii 5.1.1 din Caietul de sarcini și lămurirea înscrisului prin care sunt împuterniciți cei doi reprezentanți fără drept de semnătură. Respondentul întreabă dacă este suficient înscrisul sub semnătură privată.**

Răspunsul ANCOM

² A se vedea art. 1268 alin. (3) din Codul civil.

Având în vedere forma de redactare a celui de-al doilea marcator din paragraful patru al secțiunii 5.1.1 din Caietul de sarcini, text ce solicită doar *nominalizarea* în scris a acestor persoane, precum și rolul reprezentanților fără drept de semnătură în cadrul procedurii de selecție, ANCOM precizează că este suficientă prezentarea unui înscris sub semnătură privată.

- 21) Un respondent solicită completarea secțiunii 5.2.1 din Caietul de sarcini cu regulile pentru folosirea spațiului individual de către ofertant (spre exemplu: echipamente, fotografiere, securitatea camerei, dotarea camerei etc.). Același respondent solicită adăugarea, în cadrul secțiunii 5.2.1 din Caietul de sarcini a categoriilor de echipamente proprii ce pot fi folosite de către ofertanți.**

Răspunsul ANCOM

Persoanele ce au participat la procedurile de selecție organizate în trecut de către ANCOM au cunoștință de spațiile în care urmează a se desfășura procedura de selecție.

În plus, regulile stabilite în cadrul secțiunii 5.2.1 din Caietul de sarcini sunt suficient de clare.

- 22) Un respondent solicită o clarificare cu privire la eventuala schimbare a persoanei care va facilita legătura ofertanților cu Comisia, prin raportare la secțiunea 5.2.2 din Caietul de sarcini.**

Răspunsul ANCOM

Primul paragraf al secțiunii 5.2.2 din Caietul de sarcini stabilește că „*Pentru asigurarea comunicării ofertanților cu Comisia, fiecare ofertant în parte va desemna o persoană ce va facilita legătura ofertanților cu Comisia.*”

Din forma de redactare se poate sesiza că rolul acestei persoane este acela de a transmite ofertele către comisie sau de a primi anumite informații din partea comisiei, conform regulilor stabilite prin Caietul de sarcini. Prin urmare, persoana desemnată trebuie să fie unul din reprezentanții împuterniciți conform secțiunii 4.5.2 lit. a) din Caietul de sarcini, întrucât numai aceste persoane pot reprezenta ofertantul în cadrul procedurii de selecție.

ANCOM admite că poate fi desemnată o altă persoană să faciliteze legătura cu comisia, atâta vreme cât și noua nominalizare are în vedere una din persoanele indicate conform secțiunii 4.5.2 lit. a) din Caietul de sarcini.

- 23) Un respondent consideră că durata unei runde primare nu poate fi mai mică de 30 de minute, pentru a permite ofertanților analizarea noilor condiții, luarea unei decizii și completarea formularelor necesare. În acest scop se solicită eliminarea sintagmei „în principiu”.**

De asemenea, respondentul recomandă ca numărul de runde programate a se desfășura într-o zi să fie stabilit cu o zi înainte, astfel încât ofertanții să aibă un minimum de vizibilitate cu privire la prețurile maxime care pot deveni aplicabile în ziua respectivă.

Răspunsul ANCOM

ANCOM este de acord cu eliminarea sintagmei „în principiu” din cadrul paragrafului al doilea al secțiunii 5.3.1 din Caietul de sarcini.

În ceea ce privește stabilirea numărului de runde programate a se desfășura în ziua următoare, acesta nu poate fi fixat dinainte, ANCOM neavând posibilitatea determinării parcursului licitației în avans, acesta depinzând exclusiv de comportamentul participanților.

- 24) Un respondent consideră că informațiile furnizate anterior rundei primare (a se vedea secțiunea 5.3.2 din proiectul Caietului de sarcini) sunt insuficiente și că această abordare este de natură a limita semnificativ capacitatea de a reacționa a participanților, plasându-i pe aceștia într-o zonă de risc accentuat în condițiile**

în care o astfel de abordare poate determina licitarea peste valoarea actuală netă a spectrului de frecvențe radio.

Răspunsul ANCOM

Informațiile furnizate înaintea începerii runde/rundelor primare sunt stabilite în cadrul primului paragraf al secțiunii 5.3.2 din proiectul Caietului de sarcini. Potrivit textului invocat, odată cu anunțarea orei de începere a unei runde primare, Comisia va informa fiecare ofertant cu privire la:

- a) durata runde respective (ore, minute), menționând expres ora de încheiere a acesteia;
- b) prețurile pentru fiecare categorie aplicabile în cadrul runde în cauză;
- c) tipul de categorie pentru care cererea a fost excedentară;
- d) eligibilitatea sa pentru depunerea de oferte în runda respectivă (exprimată ca număr de puncte de eligibilitate); și
- e) numărul de drepturi de extindere rămase.

După cum se poate sesiza, participanții la procedura de selecție vor avea informații cu privire la categoria în care s-a înregistrat cerere excedentară. Autoritatea consideră că informațiile furnizate sunt suficiente și nu susține comunicarea informației referitoare la cererea agregată după fiecare rundă primară. Această opoziție vine ca urmare a faptului că această informație, în combinație cu lista ofertanților calificați, ar facilita deducerea ofertelor individuale, creând premise favorabile pentru comportamentul strategic, abordările oportuniste și înțelegerile între participanți.

Tot în context, Autoritatea recomandă consolidarea unui plan de afaceri în funcție de propria viziune a fiecărui ofertant în parte, iar nu încercarea de adjudecare a drepturilor de utilizare în funcție de ce ar putea planifica o parte concurentă. Altfel spus, ofertantul trebuie să se angajeze cu bună-credință în adjudecarea drepturilor de utilizare de care are cu adevărat nevoie și nu să urmărească identificarea comportamentului contracandidaților în cadrul etapei de licitație.

În opinia ANCOM, transparentizarea etapei de licitație presupune îndeplinirea unui set de condiții de către toți participanții la procedura de selecție, cerințe cunoscute tuturor celor interesați. Pe de altă parte, cunoașterea, după fiecare rundă primară, a cererii agregate de drepturi de utilizare constituie un indicator ce arată, în opinia noastră, gradul de interes pe care unul sau mai mulți ofertanți îl conferă unei anumite categorii, situație ce poate constitui și un dezavantaj întrucât astfel se arată o parte a planurilor strategice ale celor interesați.

Întrucât în cadrul etapei de licitație se aplică incrementul de ofertare exprimat procentual, indiferent dacă numărul de drepturi disponibile este mai mic chiar și cu 1 (unu) față de numărul de drepturi solicitate, ANCOM consideră că eventuala cunoaștere a nivelului agregat al cererii totale din fiecare rundă primară nu aduce un plus de informație necesar pentru desfășurarea în bune condiții a procedurii de selecție.

25) Un respondent consideră că formulările secțiunilor 5.4.2, 5.4.3 și 5.4.4 din Caietul de sarcini sunt ambigue și necesită clarificări cu privire la faptul că se organizează o singură rundă suplimentară și că se pot depune oferte pentru mai multe pachete în cadrul acestei runde.

Răspunsul ANCOM

ANCOM este de acord cu reformularea secțiunilor indicate de respondent, după cum urmează:

„5.4.2. Informarea ofertanților anterior runde primare suplimentare

Odată cu anunțarea orei de începere a runde primare suplimentare, Comisia va informa fiecare ofertant cu privire la:

- a) *numărul de blocuri de frecvențe rămase disponibile pentru fiecare categorie;*

- b) *durata rundei respective (ore, minute), menționând expres ora de încheiere a acesteia;*
- c) *prețul minim aplicabil în cadrul rundei în cauză pentru fiecare categorie; și*
- d) *numărul de drepturi de extindere rămase.*

5.4.3. Prețurile de ofertare

În runda primară suplimentară, fiecare ofertant va putea licita pentru unul sau mai multe pachete, formate din unul sau mai multe blocuri de frecvențe disponibile în această rundă, depunând o ofertă pentru fiecare pachet în care va indica prețul pe care este dispus să-l achite pentru achiziționarea respectivului pachet, cu limitările prevăzute mai jos.

Astfel, în runda primară suplimentară, prețurile blocurilor de frecvențe incluse în oricare dintre pachete nu vor putea fi mai mici decât prețurile care reprezintă:

- a) *prețurile aplicabile în ultima rundă primară, în cazul categoriilor pentru care s-a înregistrat cerere excedentară pe parcursul rundelor primare; și*
- b) *prețurile de pornire (taxa minimă), în cazul categoriilor în care nu a existat cerere pentru toate blocurile disponibile, în cursul niciunei runde primare.*

Prețul ofertei în runda primară suplimentară trebuie să fie exprimat în euro.

5.4.4. Reguli de ofertare

Se aplică regulile descrise în secțiunea 5.3.4, cu excepțiile prevăzute mai jos.

Numai blocurile din categoriile de la A la D care au rămas neadjudecate în urma ofertelor inițiale sau a rundelor primare sunt disponibile pentru depunerea de oferte în runda primară suplimentară.

Fiecare ofertă va putea fi făcută pentru câte un pachet, conținând unul sau mai multe blocuri de frecvențe. Astfel, fiecare pachet reprezintă în sine o ofertă. Pentru fiecare pachet, oferta va preciza numărul de blocuri din fiecare categorie pe care ofertantul dorește să le achiziționeze, precum și prețul total al pachetului.

De asemenea, pentru fiecare pachet, ofertantul va indica un preț individual pentru fiecare dintre blocurile care intră în componența respectivului pachet, care, în cazul în care pachetul în cauză va intra în componența combinației câștigătoare, va reprezenta prețul de bază specific pentru acele blocuri, exclusiv în scopul aplicării secțiunii 4.8.2.

Un pachet poate include orice combinație de blocuri, cu respectarea condițiilor prevăzute la secțiunea 5.4.3.

În cadrul rundei primare suplimentare, ofertanții pot licita indiferent de eligibilitatea de care dispuneau la momentul încheierii rundelor primare și fără a respecta limitările menționate la secțiunea 4.1.3.”

- 26) Un respondent solicită, în opinia sa pentru motive de transparență, eliminarea posibilității ca runda de alocare să fie mai scurtă de o oră, astfel cum este menționat în secțiunea 5.5.1 din Caietul de sarcini.**

Răspunsul ANCOM

ANCOM este de acord cu eliminarea sintagmei „în principiu” din cadrul primului paragraf al secțiunii 5.5.1 din proiectul Caietului de sarcini.

III. Alte observații

- 1) Doi respondenți propun reducerea tarifului de utilizare a spectrului.**

Astfel, un respondent invocă o varietate de argumente derivate din contextul actual al pieței de comunicații electronice din România: cel mai mic ARPU din UE, costuri de capital foarte mari datorate investițiilor necesare pentru 5G (inclusiv conformarea cu cerințele de securitate a echipamentelor 5G), costurile de utilizare a spectrului din România sunt printre cele mai ridicate din Europa.” În schimb, celălalt respondent argumentează reducerea TUS pentru accelerarea dezvoltării și creșterea acoperirii rețelelor 5G astfel: „Diferențele ar putea fi investite de către operatori în dezvoltarea de rețele 5G, mărindu-se astfel ritmul de acoperire a teritoriului național. În plus, efectele negative ale costurilor mari asociate spectrului sunt resimțite în cele din urmă de către utilizatorii finali, care vor beneficia de servicii de calitate mai proastă.”

Răspunsul ANCOM

Pentru început trebuie să menționăm că nu există nici o garanție că o eventuală reducere a tarifului de utilizare a spectrului aduce după sine, imediat, redirectionarea acelor diferențe (de care vorbește respondentul) în investiții realizate pentru dezvoltarea rețelelor de comunicații electronice.

ANCOM analizează cu seriozitate oportunitatea, corectitudinea și fundamentarea tarifului pe care îl propune, mai ales prin prisma efectelor acestui tarif și a contribuției acestuia la promovarea obiectivelor statutare ale ANCOM: maximizarea beneficiilor utilizatorilor finali, promovarea concurenței, stimularea investițiilor eficiente și asigurarea utilizării optime a spectrului de frecvențe radio.

Cu ocazia consultării din 2019 a documentației procedurii competitive de selecție avută în vedere la vremea aceea, ANCOM propusese acordarea unor drepturi pe termen lung, realizată "la pachet" cu revizuirea tarifului de utilizare a spectrului. Propunerile de revizuire echivalau practic cu reducerea lor substanțială, reducere care ar fi urmat să intre în vigoare odată cu noile licențe rezultate din procedura de selecție.

În context, amintim că abordarea consultată de ANCOM în 2019 a fost identică cu cea adoptată în 2012, când reducerea cu 32% - 34% a TUS în benzile de 900 MHz, respectiv 1800 MHz, a intrat în vigoare odată cu licențele rezultate din procedura de selecție 2012. Practic, într-o perspectivă pe termen lung, "ciclurile" de alimentare cu spectru a pieței, au fost însoțite de o revizuire corespunzătoare a tarifului.

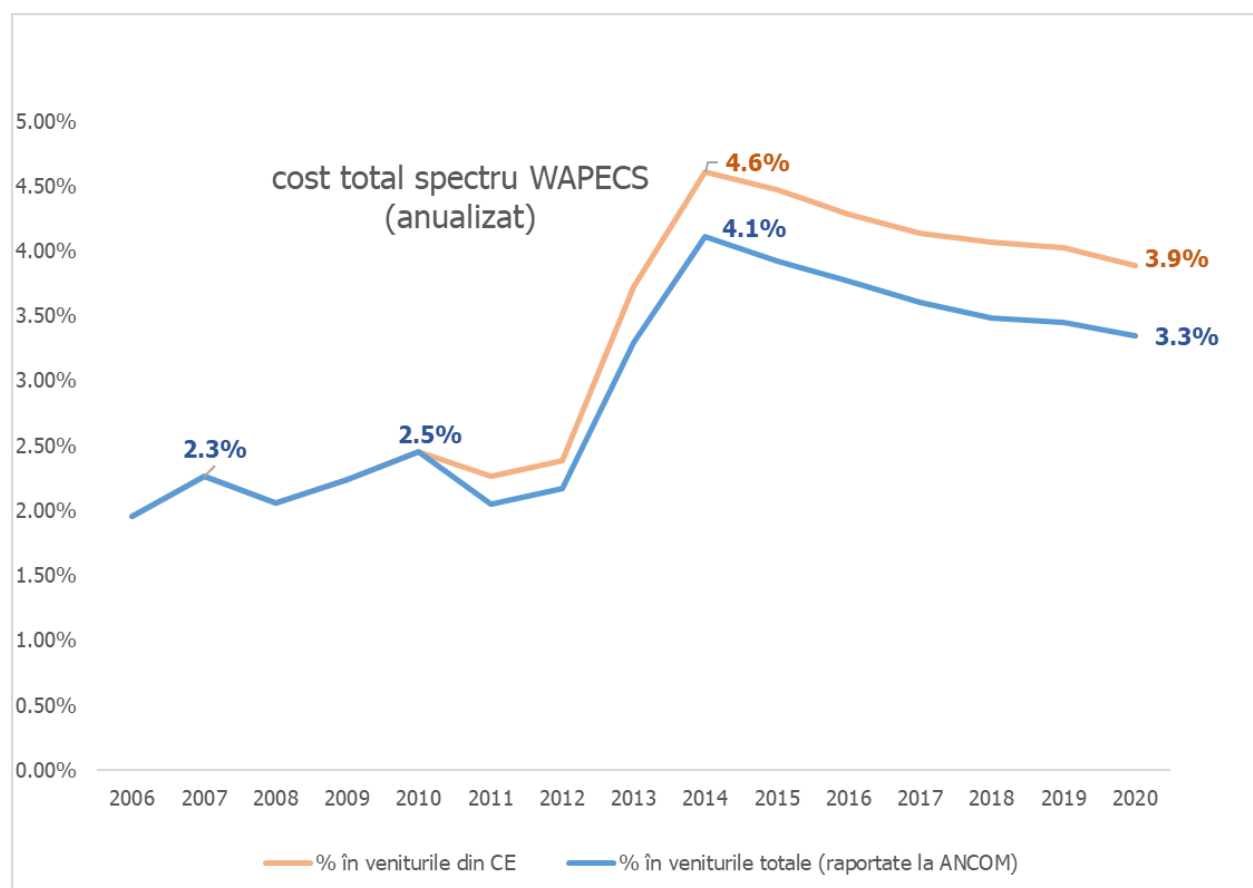
Pe de altă parte, în contextul prezentei proceduri, având în vedere durata relativ limitată a drepturilor și cantitatea relativ redusă de MHz, dar în special procedura de selecție preconizată după transpunerea Directivei (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2018 de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice, ANCOM a apreciat că nu este oportună revizuirea tarifului în prezent. De altfel, procedura de selecție 2021 urmărește valorificarea frecvențelor disponibilizate pentru comunicații MFCN rămase neatribuite din ciclurile anterioare și nu reprezintă un nou ciclu de licențiere.

Cu alte cuvinte, deși în prezent revizuirea tarifului nu este pe agenda ANCOM, confirmăm că următorul ciclu de licențiere (procedura de selecție cu drepturi pe termen lung în benzile de 700 MHz, 1500 MHz și 3400 – 3800 MHz) va fi însoțită de reducerea tarifului, aplicabilă din ziua intrării în vigoare a licențelor rezultate din procedură.

Fără a ne ante-pronunța cu privire la magnitudinea sau inductorii care vor fi avuți în vedere la următoarea reducere a tarifului, apreciem că reducerea ar trebui solicitată pe bază de argumente pertinente și demonstrații obiective, sprijinite pe date reale extrase din rețelele și afacerile operatorilor. Într-un astfel de context, invocarea unor argumente generale precum contextul actual, ARPU mic, costuri mari de capital, 5G, securitate etc. s-ar putea să contribuie la o reducere a tarifului.

ANCOM însă ar prefera o reducere a tarifului într-o abordare dinamică, orientată spre beneficiile viitoare ale utilizatorilor finali și care să ofere garanții cu privire la utilizarea economiilor astfel realizate.

Graficul de mai jos prezintă costul total al spectrului WAPECS (taxe de licență anualizate și tariful anual de utilizare a spectrului), raportat la veniturile din comunicații electronice (CE), respectiv veniturile totale raportate la ANCOM, înregistrate de operatorii care dețin drepturi în benzile WAPECS. Valorile prezentate sunt prelucrate pornind de la cifrele nominale înregistrate, fără ajustare pentru încorporarea efectului inflației.

2) Un respondent solicită „Constituirea de garanții cu privire la posibilele interferențe, care să însoțească procesul de acordare a licențelor radio în benzile de 800 MHz, 2600 MHz și 3400-3600 MHz.”

Răspunsul ANCOM

După cum cunoaște respondentul, ca de altfel întreaga piață de comunicații electronice, interferența prejudiciabilă este definită³ ca fiind interferența „[...] care periclitează ori produce o degradare substanțială a parametrilor de funcționare ai unui serviciu de radionavigație sau ai altor servicii de radiocomunicații destinate siguranței vieții ori care, în orice mod, afectează, obstrucționează sau întrerupe în mod grav și repetat un serviciu de radiocomunicații, care operează în conformitate cu dispozițiile legale internaționale, ale Uniunii Europene ori cele naționale;”.

De asemenea, pentru a se asigura că pe teritoriul lor se poate utiliza spectrul radio în condiții optime, statele au creat un mecanism prin care să se asigure coordonarea utilizării frecvențelor radio de o parte și de alta a granițelor. Acest mecanism este cunoscut și pus în aplicare în conformitate cu regulile Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor și, mai recent, și în conformitate cu regulile stabilite prin Directiva (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2018 de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice. Este de remarcat că directiva amintită are îndeosebi reguli pentru statele membre ale Uniunii Europene, însă au fost adoptate prevederi care sprijină procesul de coordonare a frecvențelor radio cu state terțe.

Odată cu punerea la dispoziție a frecvențelor radio, ANCOM va face trimitere și la acordurile de coordonare existente sau cu privire la stadiul procesului de coordonare.

Pentru prevenirea interferențelor prejudiciabile provenite de pe teritoriul unor țări vecine asupra rețelelor de comunicații electronice ce vor funcționa pe teritoriul României în benzile de 800 MHz și 2600 MHz, ANCOM a încheiat acorduri tehnice bilaterale cu autoritățile din țările vecine (Ungaria, Serbia, Ucraina și Republica Moldova pentru banda de 800 MHz, respectiv Ungaria și Republica Moldova pentru banda de 2600 MHz) privind coordonarea utilizării frecvențelor din aceste benzi, în zonele de frontieră. Acordurile încheiate stabilesc condițiile tehnice de coexistență radio a rețelelor de radiocomunicații/sistemelor radio ce funcționează în aceste benzi pe teritoriul țărilor vecine implicate, în zonele din vecinătatea frontierei, asigurând astfel premisele evitării interferențelor prejudiciabile reciproce.

3) Același respondent de mai sus solicită „Suspendarea aplicării sancțiunilor pe durata perioadelor în care se vor manifesta interferențele, atunci când în urma acțiunilor de control se vor constata neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a unor condiții stabilite prin licențele acordate sau sunt constatate afectarea unor parametri tehnici cuprinși în prevederile legale în vigoare”.

Răspunsul ANCOM

Autoritatea urmărește ca spectrul radio pus la dispoziție să poată fi utilizat de către titularii drepturilor de utilizare a frecvențelor radio. În limita competențelor sale, ANCOM are în vedere identificarea acelor emisii radio ce produc interferențe prejudiciabile, iar dacă aceste interferențe prejudiciabile sunt produse pe teritoriul național vor fi luate toate măsurile care să conducă la eliminarea lor.

În situația în care interferențele prejudiciabile sunt provocate de emisii ce provin de pe teritoriul altui stat sunt aplicabile cele precizate la pct. 3 de mai sus.

Prin urmare, nu poate fi acceptată solicitarea respondentului.

4) Un alt respondent propune măsuri pentru viitoarele drepturi de utilizare a frecvențelor radio din benzile 700 MHz, 1500 MHz și 3400-3800 MHz (ce vor intra în vigoare începând cu data de 1 ianuarie 2026). Printre aceste măsuri,

³ A se vedea art. 4 alin. (1) pct. 12 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 140/2012, cu modificările și completările ulterioare.

respondentul se referă la valabilitatea licenței și termenii de reînnoire a acesteia în contextul noului Cod european al comunicațiilor electronice, act legislativ care, în opinia respondentului, stabilește o durată minimă de 20 de ani.

Mai mult, respondentul consideră că este necesară asigurarea reînnoirii gratuite a licențelor.

Răspunsul ANCOM

Termenul de valabilitate al licențelor de utilizare a frecvențelor radio se raportează la prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 111/2011, dispozițiile Directivei (UE) 2018/1972 urmând a fi transpuse în legislația națională în perioada următoare.

După cum cunoaște respondentul, termenul de valabilitate prevăzut de directiva amintită va fi avut în vedere după adoptarea proiectului de act normativ prin care se urmărește transpunerea actului legislativ european în legislația națională.

5) Același respondent de mai sus aduce în discuție, în legătură cu viitoarele drepturi de utilizare a frecvențelor radio în banda 3400-3800 MHz (ce vor intra în vigoare începând cu 01 ianuarie 2026), necesitatea asigurării contiguității drepturilor de utilizare respective, în contextul în care spectrul alocat în prezent instituțiilor guvernamentale (55 MHz) este situat în mijlocul benzii 3600-3800 MHz.

Respondentul consideră că este necesară eliminarea alocării existente pentru instituțiile guvernamentale pentru a asigura, cu mișcări minime față de alocările curente, contiguitatea spectrului pe termen lung pentru toți operatorii din piață, în banda de frecvențe 3400-3800 MHz. Alternativ, respondentul propune mutarea alocării pentru instituțiile guvernamentale la marginea benzii în discuție.

Răspunsul ANCOM

Așa cum a precizat și în cadrul punctului 6 al secțiunii a II-a din prezentul document de sinteză a observațiilor, Autoritatea reiterează faptul că procedura de selecție a cărei documentație face obiectul prezentei consultări publice va fi urmată, cât mai curând posibil din perspectiva Autorității, de o altă procedură de selecție în cadrul căreia va fi pusă la dispoziția celor interesați, spre adjudecare, întreaga bandă 3400-3800 MHz (deci un total de 400 MHz), prin intermediul unor drepturi de utilizare pe termen lung (valabile începând cu anul 2026). Prin urmare, Autoritatea a avut deja în vedere limitarea la anul 2025 a valabilității alocării existente în prezent pentru instituțiile guvernamentale în banda 3600-3800 MHz.

De asemenea, ANCOM reiterează faptul că va asigura, la momentul desfășurării procedurii de selecție pentru drepturile pe termen lung, respectarea condiției de contiguitate pentru întreaga cantitate de spectru radio ce va fi câștigată, oriunde în banda 3,4-3,8 GHz, de către participanții ce vor obține drepturi de utilizare valabile începând cu anul 2026, în urma procedurii de selecție anterior menționate.

6) Opt asociații solicită organizarea unor dezbateri, cu participarea societății civile, pentru discutarea proiectului de hotărâre a Guvernului privind stabilirea cuantumului valorii minime a taxei de licență pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio, precum și a condițiilor de plată a taxei de licență și a proiectului Deciziei privind procedura de selecție pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio.

În opinia acestora măsurile propuse nu respectă limitarea efectelor câmpurilor electromagnetice generate de rețelele de comunicații electronice, precum și o serie de alte documente. Aceeași opinie o împărtășesc și 48 de persoane fizice și două asociații care au transmis petiții având conținut identic. Se afirmă că „[...] cetățenii nu au fost consultați în luarea deciziei permiterii sau nu a operabilității acestor tehnologii de generația a cincea” și că „Toate acestea sunt dovada că

ANCOM și Guvernul României nu au legitimitatea care să îi mandateze pentru suplimentarea cantității de spectru pentru 5G, în lipsa acordului societății”.

Răspunsul ANCOM

Autoritatea consideră că sunt necesare lămuri cu privire la obiectivele autorității de reglementare. De asemenea, ulterior precizărilor noastre se va putea observa că ANCOM a urmărit în acțiunile sale aplicarea normelor în vigoare.

Aspectele de ordin procedural aplicate de ANCOM în consultarea publică au fost stabilite în raport de tipul proiectului de act normativ aflat în discuție:

- a. în cazul consultării publice a proiectului de hotărâre a Guvernului sunt aplicabile dispozițiile relevante din cadrul Legii nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată.

Acest proiect nu face parte din „măsurile adoptate” de ANCOM (ci se adoptă de către Guvern potrivit competențelor legale ale acestuia) și ca atare nu sunt aplicabile dispozițiile art. 135 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 140/2012, cu modificările și completările ulterioare.

- b. proiectul Deciziei privind procedura de selecție pentru acordarea unor drepturi de utilizare a frecvențelor radio se încadrează în categoria acelor măsuri ce se adoptă de autoritatea de reglementare și, ca atare, se supune regulilor stabilite în mod expres în cadrul art. 135 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 140/2012, cu modificările și completările ulterioare. Observațiile referitoare la acest proiect sunt tratate prin prezenta sinteză a observațiilor⁴.

Proiectul de act normativ menționat la lit. a) de mai sus a fost publicat pe pagina de internet în data de 1 iulie 2021, termenul de depunere a eventualelor observații fiind 30 iulie 2021⁵.

Planurile ce privesc implementarea noilor tehnologii de comunicații nu pot fi privite ori raportate doar la teritoriul național întrucât industriile ori sectoarele de activitate sunt, în prezent, conectate la nivel european, iar utilizarea frecvențelor radio trebuie privită în context internațional și/sau european. Drept urmare, utilizarea spectrului radio trebuie privită în același context internațional și/sau european.

La nivelul Uniunii Europene au fost adoptate o serie de acte legislative ce trebuie avute în vedere de fiecare stat membru al Uniunii Europene, și prin care sunt stabilite inclusiv termene de autorizare pentru anumite benzi de frecvențe radio, în cauză fiind aplicabile prevederi din:

- Decizia nr. 676/2002/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind cadrul de reglementare pentru politica de gestionare a spectrului de frecvențe radio în Comunitatea Europeană și actele adoptate în baza acesteia;
- Decizia Parlamentului European și a Consiliului nr. (UE) 2017/899 privind utilizarea benzii de frecvențe 470-790 MHz în Uniune;
- Decizia nr. 243/2012/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 martie 2012 de instituire a unui program multianual pentru politica în domeniul spectrului de frecvențe radio;
- Directiva (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2018 de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice, act legislativ ce trebuie transpus în legislația națională.

În acest context legislativ european, acțiunile desfășurate de autoritatea de reglementare sunt menite să pună în valoare resursele de care dispune statul român în domeniul comunicațiilor electronice, acțiuni menite să conducă la dezvoltarea economică generată prin anumite sectoare de activitate. Prin măsurile propuse urmează să fie puse în valoare tehnologiile digitale disponibile (implementate deja în cazul rețelelor numite convențional 2G, 3G și 4G) ori care urmează a fi implementate în viitor. Prin urmare, noile tehnologii de utilizare a frecvențelor radio nu aduc un element de noutate extremă pentru utilizator, ci se plasează

⁴ A se vedea art. 135 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011.

⁵ <https://www.ancom.ro/formdata-269-49-415>.

alături de tehnologiile existente și aflate în funcțiune, fiecare stat membru în parte urmând să se asigure de respectarea cerințelor stabilite la nivel național.

Independent de tehnologiile utilizate în prezent – numite convențional 2G, 3G ori 4G – sau de noile tehnologii de comunicații ce urmează a fi implementate în viitor, introducerea pe piață ori punerea la dispoziție pe piață a echipamentelor radio se supune unor condiții stabilite prin Hotărârea Guvernului nr. 740/2016 privind punerea la dispoziție pe piață a echipamentelor radio, act normativ ce tratează, în cadrul art. 3 alin. (1) lit. a), cerința esențială ce privește protecția sănătății și a siguranței persoanelor.

În plus, utilizarea resursei limitate de spectru radio trebuie privită din două perspective: i) regim de autorizare al utilizării frecvențelor radio și ii) echipamentul radio de rețea sau terminal (destinat utilizatorului), aspecte ce intră sub auspiciile actului normativ indicat anterior.

Raportat la solicitarea de inițiere a unui studiu care să privească efectul noii tehnologii asupra sănătății umane considerăm necesare și următoarele:

În opinia noastră, efectele utilizării frecvențelor radio asupra sănătății populației trebuie privite independent de tehnologia utilizată, prin raportare la normele specifice în domeniul sănătății publice, iar preocuparea pentru relația dintre cele două domenii trebuie să fie una constantă.

În acest context, amintim, cu titlu informativ, că în România limitele de câmp electromagnetic sunt reglementate în conformitate cu practicile adoptate și în Uniunea Europeană, Ordinul ministrului sănătății publice nr. 1193/2006 pentru aprobarea Normelor privind limitarea expunerii populației generale la câmpuri electromagnetice de la 0 Hz la 300 GHz, preluând restricțiile prevăzute în Recomandarea 1999/519/EC privind limitarea expunerii populației generale la câmpuri electromagnetice (de la 0 Hz la 300 GHz) . Pe de altă parte, Comisia internațională de protecție la radiații neionizante (ICNIRP) a avizat această recomandare, devenită document de referință pentru toate statele membre ale Uniunii Europene.

De asemenea, vă informăm că ANCOM efectuează și măsurători de câmp electromagnetic, exclusiv în spațiul public, conform planului anual de măsurători. Mai multe detalii se găsesc la adresa <https://www.monitor-emf.ro/map>. Prin accesarea informațiilor disponibile pe pagina de internet se pot consulta în timp real rezultatele măsurătorilor nivelului de câmp electromagnetic realizate de Autoritate prin rețeaua sa de senzori ficși de monitorizare amplasați în centre urbane, precum și raportul dintre valorile măsurate și limitele în vigoare stabilite, astfel cum am arătat mai sus, prin Ordinul ministrului sănătății publice nr. 1193/2006.

Preocupările Autorității pentru acest segment sunt în linia unor considerente ce se regăsesc în actele legislative adoptate la nivel european. A se vedea, cu caracter de exemplu, considerentul 31 din Decizia nr. 243/2012/UE a Parlamentului European și a Consiliului și considerentul 106 din Directiva (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului.

Pe de altă parte trebuie să avem în vedere că utilizarea, de către orice persoană, a tehnologiilor de comunicații electronice este strâns legată de implementarea (construirea) rețelelor de comunicații electronice capabile să vehiculeze informația către (și de la) destinatarul acesteia. Prin urmare, în lipsa dezvoltărilor necesare pentru implementarea rețelelor de comunicații electronice nu se poate vorbi de servicii de comunicații electronice la un nivel de calitate care să răspundă nevoilor și așteptărilor utilizatorilor.

Preocupările ANCOM pentru acest segment au în vedere și considerente (recitaluri) ce se regăsesc deja în actele legislative adoptate la nivel european și care arată o preocupare constantă în ceea ce privește protecția sănătății publice în contextul utilizării frecvențelor radio. A se vedea, cu caracter de exemplu, considerentul 31 din Decizia nr. 243/2012/UE a Parlamentului European și a Consiliului, considerentele 106 și 110, precum și art. 45 par. (2) lit. h), par. (4) lit. b) și art. 58 din Directiva (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2018 de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice

Astfel, trebuie reținut, cu privire la preocupările legitime legate de expunerea populației la efectele câmpurilor electromagnetice, că actele legislative adoptate la nivelul Uniunii

Europene recunosc necesitatea de a garanta că cetățenii nu sunt expuși la câmpuri electromagnetice la un nivel nociv pentru sănătatea publică. Drept urmare, întrucât întreaga situație trebuie privită într-un cadru internațional/european, Directiva (UE) 2018/1972 stabilește că pe acest subiect statele membre ar trebui să urmărească coerența la nivelul întregii Uniuni, ținând seama în mod special de abordarea precaută prevăzută în Recomandarea 1999/519/CE, pentru a realiza progrese către garantarea unor condiții de instalare mai uniforme, recomandare ce este reper pentru limitele stabilite prin Ordinul ministrului sănătății publice nr. 1193/2006 pentru aprobarea Normelor privind limitarea expunerii populației generale la câmpuri electromagnetice de la 0 Hz la 300 GHz.

Se poate sesiza, din primul paragraf al secțiunea 3.3.3.1 din proiectul Caietului de sarcini că *„Titularii licențelor de utilizare a frecvențelor radio au obligația respectării, pe întreaga durată de valabilitate a drepturilor de utilizare, a cerințelor normelor în vigoare privind limitarea efectelor câmpurilor electromagnetice generate de rețelele de comunicații electronice, în condițiile legii . Titularii licențelor de utilizare a frecvențelor radio vor avea în vedere, cu ocazia instalării propriilor echipamente, respectarea limitelor stabilite conform normelor în vigoare, precum și raportarea la o valoare a câmpul electromagnetic cumulat determinat în conformitate cu recomandările Comitetului pentru Comunicații Electronice din cadrul Conferinței Europene a Administrațiilor de Poștă și Telecomunicații.”*

Se poate vedea așadar o preocupare a ANCOM față de subiect – preocupările manifestate în spațiul public în ceea ce privește limitarea efectelor câmpurilor electromagnetice generate de rețelele de comunicații electronice – dar acțiunile noastre se manifestă în jurul atribuțiilor legale ale ANCOM.

Precizăm că ANCOM nu are competența legală de a evalua, din perspectivă medicală, efectele intensității câmpului electromagnetic asupra stării de sănătate a populației, aspecte care sunt în sfera domeniului sănătății publice însă preocupări pe acest subiect se manifestă prin studii ce sunt realizate de experți internaționali, cu expertiză recunoscută pe plan mondial⁶.

În plus, întrucât se fac confuzii cu privire la regimul juridic al spectrului radio trebuie să aducem niște lămuriri și pe acest palier.

Potrivit art. 286 alin. (2) din Ordonanța nr. 57/2019 privind Codul administrativ, *„Domeniul public al statului este alcătuit din bunurile prevăzute la art. 136 alin. (3) din Constituție, din cele prevăzute în anexa nr. 2, precum și din alte bunuri care, potrivit legii sau prin natura lor, sunt de uz sau de interes public național.”* Actul normativ indică, în cadrul anexei nr. 2, că spectrul radio face parte din acele bunuri care aparțin domeniului public al statului.

Mai mult, potrivit art. 14 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, *„[...] frecvențele radio sunt resurse limitate aflate în proprietatea publică a statului”*.

Prin urmare, considerăm afirmațiile respondenților pe acest subiect (*afirmații precum aceea că spectrul radio este o resursă limitată a poporului român sau chiar afirmațiile unor persoane fizice care rețin că sunt proprietarii de drept ai spectrului radio*) sunt lipsite de fundament și/sau formulate fără a avea cunoștință de normele juridice în vigoare. Facem precizarea că această susținere este cu atât mai necesară cu cât unii dintre respondenți persoane fizice afirmă, în răspunsurile lor, că *„[...] În calitate de cetățean, proprietar de drept al spectrului de frecvențe, nu sunt de acord cu licențierea drepturilor de utilizare a frecvențelor radio în benzile de 800 MHz, 2600 MHz și 3400-3600 MHz [...]”*.

ANCOM nu este de acord cu afirmația legată de așa-zisa încălcare, de către autoritatea de reglementare, a Hotărârii Senatului României nr. 60/2020 referitoare la Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor - Implementarea rețelelor 5G în condiții de siguranță în UE - Punerea în aplicare a

⁶ <https://www.who.int/peh-emf/en/>

⁷ *„(3) Bogățiile de interes public ale subsolului, spațiul aerian, apele cu potențial energetic valorificabil, de interes național, plajele, marea teritorială, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, precum și alte bunuri stabilite de legea organică, fac obiectul exclusiv al proprietății publice.”*

setului de instrumente al UE - COM (2020) 50 final. La o lecturare atentă a documentului menționat anterior se poate sesiza și că Senatul „2. *Sprrijină ambția Europei de a deveni lider mondial al celei de-a patra revoluții industriale (Industria 4.0) și prin beneficiile utilizării tehnologiei 5G, pentru a se putea astfel genera oportunități multiple cetățenilor, societății și economiei europene;*”. În continuare, Senatul României, prin același document, „3. *Atrage atenția că există atât studii științifice, care semnalează pericolele și vulnerabilitățile tehnologiei 5G, cât și "fake news-uri" care pot duce la o imagine eronată a opiniei publice despre tehnologia 5G, precum și consecințe negative [...];*”

De asemenea, prin art. 1 pct. pct. 4⁸ din Hotărârea Senatului României nr. 60/2020 sunt indicate entitățile cărora li se adresează. Această abordare este una adecvată contextului legislativ deoarece ANCOM, astfel cum am arătat mai sus, nu deține competența legală de a evalua, din perspectivă medicală, efectele intensității câmpului electromagnetic asupra stării de sănătate a populației, aspecte care sunt în sfera domeniului sănătății publice.

⁸ „4. solicită atât Comisiei Europene, cât și Guvernului:

- a) să analizeze cu prioritate studiile care atrag atenția asupra vulnerabilităților și pericolelor tehnologiei 5G;
- b) să demareze un dialog transparent cu opinia publică și reprezentanții societății civile asupra oportunităților, vulnerabilităților și pericolelor tehnologiei 5G;
- c) să demareze, împreună cu reprezentanții societății civile, comunitatea universitară și cea științifică, studii ample care să propună soluții pentru eliminarea vulnerabilităților și pericolelor tehnologiei 5G de orice natură.”